

**Hodnotenie a interpretácia výsledkov testu externej časti
maturitnej skúšky v šk. roku 2007/2008**

slovenský jazyk a literatúra úroveň A a B

**Mgr. Eva Péteryová
PhDr. Janka Mikulášová
PhDr. Marián Lapitka**

Bratislava 2008

Obsah

Úvod	3
1 Charakteristika testov slovenský jazyk a literatúra úroveň A, úroveň B.....	3
2 Úspešnosť testu EČ slovenský jazyk a literatúra úroveň A.....	3
2.1 Čítanie s porozumením	6
2.2 Jazyk	6
2.3 Literatúra	7
3 Úspešnosť testu EČ slovenský jazyk a literatúra úroveň B.....	8
3.1 Čítanie s porozumením	11
3.2 Jazyk	11
3.3 Literatúra	12
4 Interpretácia a hodnotenie testových položiek	13
4.1 Interpretácia a hodnotenie položiek testu SJL úroveň A	13
4.2 Interpretácia a hodnotenie položiek testu SJL úroveň B	35
Záver	58
Použitá literatúra	60

Úvod

Dňa 11. marca 2008 sa na stredných školách s vyučovacím jazykom slovenským a ukrajinským uskutočnila externá časť (EČ) a písomná forma internej časti (PFIČ) maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry.

Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo štatistického spracovania testu SJL úroveň A (Kurajová-Stopková, 2008) a testu SJL úroveň B (Ringleťová, 2008).

Na interpretáciu a hodnotenie výsledkov testov sme si vybrali položky s uzavretou odpoveďou, keďže pri nich môžeme vychádzať z analýzy distraktorov zo Záverečnej správy. Otázky s otvorenou odpoveďou môžeme len komentovať, nakoľko pri počte žiakov 4196 maturujúcich na A úrovni a 53194 maturujúcich na B úrovni nie je možné fyzicky zistiť odpovede žiakov z odpoveďových hárkov, čo je nevyhnutné pre podrobnú interpretáciu a hodnotenie.

1 Charakteristika testov slovenský jazyk a literatúra úroveň A, úroveň B

Cieľom testov bolo preveriť pomocou produktívnych úloh, ako žiak zvládol rozsah učiva predpísaný Cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa strednej školy, preveriť schopnosť žiaka čítať rôzne typy textov s porozumením a pracovať s textom.

Testy obsahovali 8 východiskových textov a 64 testových úloh. Ku každému textu sa viazal súbor ôsmich otázok, z ktorých päť bolo uzavretých (výber odpovede zo štyroch možností, z ktorých len jedna bola správna) a tri otvorené, ktoré vyžadovali krátku odpoveď.

V testoch sa overovali vedomosti a zručnosti zamerané na celkové porozumenie textu, osvojenie literatúry, teórie literatúry, literárnej histórie, fonetiky, ortografie, morfológie, lexikológie, syntaxe a štylistiky v rozsahu Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A a úroveň B.

Testové úlohy boli viazané na kontext, vychádzali z jedného publicistického, jedného náučného a zo šiestich textov umeleckej literatúry, z toho boli štyri texty zo slovenskej literatúry a dva texty zo svetovej literatúry. Uvedený pomer zodpovedá pomeru týchto zložiek v obsahu predmetu slovenský jazyk a literatúra vo vyučovacom procese.

Obťažnosť testovej úlohy je dvojrozmerná. Jej cieľom nie je len zisťovať osvojenie požadovaných vedomostí a zručností zahrnutých do obsahu vyučovania slovenského jazyka a literatúry, ale aj to, akú náročnú kognitívnu operáciu dokáže žiak zvládnuť.

Úlohy obsahovali myšlienkové operácie zoradené podľa kognitívnej náročnosti:

- 1) zapamätanie, porozumenie, zaradenie, priradenie, komparácia (najnižšia kognitívna náročnosť),
- 2) analýza, zovšeobecnenie, dokazovanie, aplikácia, indukcia, dedukcia (vyššia kognitívna náročnosť),
- 3) hodnotenie, kritické myslenie, tvorivosť, objavovanie nových súvislostí (najvyššia kognitívna náročnosť).

2 Úspešnosť testu EČ slovenský jazyk a literatúra úroveň A

Úspešnosť žiaka definujeme ako percentuálny podiel bodov za položky, ktoré žiak správne zodpovedal (hrubé skóre), z maximálneho počtu bodov 64, pričom za každé úspešné riešenie, bez ohľadu na skutočnú obťažnosť úlohy, získa riešiteľ jeden bod.

V teste EČ zo SJL úroveň A dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **71,3** percent.

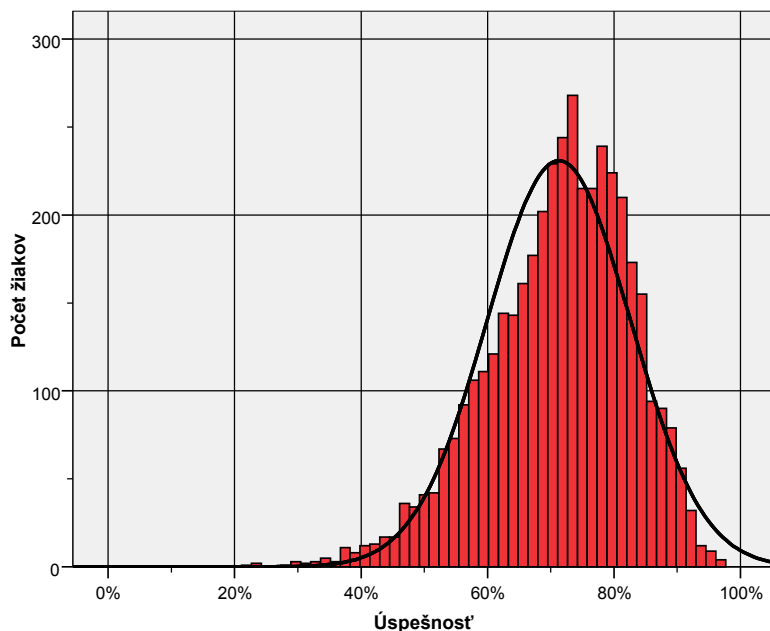
Z hľadiska typu škôl boli najúspešnejšie gymnáziá so 72,6 percentami. Stredné odborné školy dosiahli 63,3 percent, združené stredné školy 61,2 percent a stredné odborné učilištia 40,6 percent.

Tabuľka 1

Výsledné psychometrické charakteristiky percentuálnej úspešnosti testu (úroveň A)

Počet testovaných žiakov	4196
Maximum	96,9
Minimum	21,9
Priemer	71,3
Štandardná odchýlka	11,3
Intervalový odhad úspešnosti populácie - dolná hranica	49,1
Intervalový odhad úspešnosti populácie - horná hranica	93,5
Štandardná chyba priemernej úspešnosti	,2
Interval spoľahlivosti pre priemernú úspešnosť - dolná hranica	70,9
Interval spoľahlivosti pre priemernú úspešnosť - horná hranica	71,6
Cronbachovo alfa	,81
Štandardná chyba merania pre úspešnosť	5,0
Intervalový odhad úspešnosti individuálneho žiaka	9,8

Graf 1 Výsledný histogram úspešnosti (úroveň A)

Do testovania v predmete slovenský jazyk a literatúra úroveň A sa zapojilo 4196 žiakov z 239 škôl.

Tabuľka 2 Počet žiakov podľa typu školy (RT)

		Školy		Žiaci	
		počet	%	počet	%
Typ školy	GYM	170	71,1%	3630	86,5%
	SOŠ	51	21,3%	493	11,7%
	ZŠ	17	7,1%	72	1,7%
	SOU	1	,4%	1	,0%
	Spolu	239	100,0%	4196	100,0%

Tabuľka 3 Úspešnosť žiakov podľa typu školy

Typ školy	N	Priemer	Štd. chyba priemeru
GYM	3630	72,6	,2
SOŠ	493	63,3	,5
ZŠ	72	61,2	1,2
SOU	1	40,6	.
Spolu	4196	71,3	,2

Rozdielnosť v priemernej úspešnosti sa v rámci uvedených typov škôl dala očakávať. Gymnázia pripravujú svojich absolventov na štúdium na vysokých školách a hodinovú dotáciu slovenského jazyka a literatúry majú vyššiu ako na ostatných stredných školách.

Hranicu 33 percent nedosiahlo 12 žiakov. Z toho 4 žiaci z gymnázií a 8 žiakov zo stredných odborných škôl.

Test z hľadiska úspešnosti môžeme interpretovať v dvoch rovinách:

- 1) úspešnosť podľa jednotlivých oblastí,
- 2) úspešnosť žiakov v jednotlivých úlohách.

Testové úlohy je možné z tematického hľadiska rozdeliť do troch oblastí:

- 1) **čítanie s porozumením**: uvedená oblasť obsahuje aj otázky zamerané na analýzu a interpretáciu textov,
- 2) **jazyk**: zvuková stránka jazyka, pravopis, lexikológia, morfológia, syntax, štylistika,
- 3) **literatúra**: literárna história, literárna teória.

Tabuľka 4 Úlohy zaradené do jednotlivých oblastí

Slovenský jazyk a literatúra	úroveň A 6812
Čítanie s porozumením	1, 2, 4, 7, 9, 11, 13, 18, 21, 23, 24, 25, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 57, 62, 63
Lexikológia	5, 11, 26, 32, 37, 40, 46, 64
Morfológia	4, 13, 15, 27, 29, 31, 32, 39, 44, 58, 61
Štylistika (sloh)	18, 28, 54, 55, 58, 62
Syntax	6, 7, 8, 12, 14, 19, 23, 38, 47, 53, 59, 60
Zvuková stránka jazyka	29, 43, 56
Pravopis	24, 60
Literárna história	21, 33, 35, 36
Literárna teória	3, 10, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 45, 57

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet úloh v jednotlivých oblastiach.

2.1 Čítanie s porozumením

V časti **čítanie s porozumením** dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **73,9 %**.

Test obsahoval 30 úloh, ktoré skúšali porozumenie textu. Viac úloh malo druhý stupeň obtiažnosti. Tieto úlohy boli zamerané na pochopenie alebo interpretáciu textu vlastnými slovami. Tretí stupeň obtiažnosti malo 12 úloh, ktoré overovali, ako žiaci vedia aplikovať poznatky alebo využívať informácie z neznámeho textu.

Žiaci mali k dispozícii osem textov, z toho šesť literárnych, jeden publicistický a jeden odborný text. Literárne texty boli zastúpené svetovou (2) a slovenskou (4) literatúrou. Žiaci pracovali s ukážkami z poézie, prózy a drámy.

Najvyššiu úspešnosť zaznamenali žiaci v úlohách zameraných na určenie tvrdení, ktoré priamo vyplývajú z textu ukážky, na porozumenie myšlienky textu, orientáciu v texte. Žiaci preukázali zručnosť aj v porozumení záporne formulovaných otázok.

Nižšiu úspešnosť vykázali v úlohách, v ktorých bolo nutné identifikovať napríklad postoj postavy a v úlohách vyžadujúcich náročnejšiu analýzu a interpretáciu textu (porozumenie slov v konkrétnom kontexte alebo autorský zámer).

Rozdiel je v úspešnosti žiakov z gymnázií so 74,9 percentami a žiakmi ostatných škôl (SOŠ, SZŠ, SOU) so 67,5 percentami.

2.2 Jazyk

V časti **jazyk** dosiahli žiaci priemerná úspešnosť **62,5 %**.

V **lexikológii** (8 úloh) najviac úloh malo druhý stupeň obtiažnosti, dve úlohy tretí stupeň, jedna prvý stupeň, kde museli žiaci preukázať, ako vedú využiť svoje zručnosti na získanie informácií. Žiaci vykazovali vysokú úspešnosť v tých úlohách, ktoré sa zameriavali na štylistické využitie slovnej zásoby, synonymá, slovné druhy a štylisticky príznačné slová.

Nižšiu úspešnosť vykázali v úlohách zameraných na porozumenie významov zastaraných slov v umeleckom texte, význam slovných spojení, frazeologizmov a pomenovanie vedných disciplín.

Priemerná úspešnosť v lexikológii bola 70,2 percentná. Z toho najúspešnejší boli žiaci gymnázií so 71,1 percentami. Žiaci ostatných škôl (SOŠ, SZŠ, SOU) mali úspešnosť 64,2 percentnú.

V **morfológii** (11 úloh) najviac úloh malo druhý stupeň obťažnosti, štyri prvý stupeň a jedna úloha tretí stupeň. Vyššiu úspešnosť vykázali žiaci v úlohách zameraných na tvorenie slov, slovné druhy, menné a slovesné kategórie.

Nízku úspešnosť vykázali len v malom počte položiek, zameraných na rozdelenie cudzích slov na slabiky a správny tvar cudzích priezvisk.

Priemerná úspešnosť v morfológii bola 69,8 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 71,2 percent a ostatných škôl (SOŠ, SZŠ, SOU) 64,2 percent.

V **syntaxi** (12 úloh) najviac úloh malo druhý stupeň obťažnosti, dve úlohy tretí stupeň, jedna prvý stupeň. Vysokú úspešnosť mali v otázkach zameraných na počet viet v súvetí, určenie základných vetných členov a prístavku.

Nižšiu dosiahli v otázkach, kde mali určiť vedľajšie vetné členy, typ vety podľa modálnosti, zloženia a určiť súvetie.

Priemerná úspešnosť v syntaxi bola 56,6 percentná. Z toho najúspešnejší boli žiaci gymnázií s 58,9 percentami, ostatné školy (SOŠ, SZŠ, SOU) dosiahli 47,1 percent.

V oblasti **štylistika/sloh** test obsahoval 6 úloh. Tri úlohy mali druhý stupeň obťažnosti, dve úlohy prvý stupeň, jedna tretí stupeň. Žiaci v týchto úlohách vykázali priemernú a nižšiu úspešnosť, pričom najúspešnejšie zvládli žiaci určovanie jazykového štýlu, slohového postupu a štylistických prostriedkov.

Priemerná úspešnosť v štylistike bola 52,8 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 54,3 percent, ostatné školy (SOŠ, SZŠ, SOU) 42,9 percent.

V oblastiach **zvuková stránka jazyka** s priemernou úspešnosťou **57,7** percent (3 úlohy) a **pravopis 67,9** percent (2 úlohy) boli úlohy na druhom stupni obťažnosti. Úspešnosť týchto jazykových oblastí je porovnateľná podľa typu školy s vyššie uvedenými oblasťami.

2.3 Literatúra

V časti **literatúra** dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **67,3 %**.

V oblasti **literárna história** (4 úlohy) mali úlohy druhý stupeň náročnosti. Žiaci boli úspešní v zaraďovaní autorov a diel do literárnych smerov. Menšiu úspešnosť vykázali pri riešení úloh, v ktorých mali preukázať svoj postoj k známemu (prečítanému) dielu.

Priemerná úspešnosť v literárnej histórii bola 65,1 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 66,5 percent, ostatných škôl (SOŠ, SZŠ, SOU) 56,1 percent.

Literárna teória (10 úloh) mala päť úloh na druhom stupni obťažnosti, štyri úlohy mali tretí stupeň a jedna prvý stupeň. Žiaci sa dobre orientovali v literárnych smeroch, druhoch a žánroch, poznali veršové schémy, rozoznávali hlavné činitele literárneho diela, typ rozprávača. Žiaci mali problém identifikovať umelecké prostriedky.

Priemerná úspešnosť v literárnej teórii bola 69,4 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 71,0 percent, ostatných škôl (SOŠ, SZŠ, SOU) 59,1 percent.

Tabuľka 5 Priemerná úspešnosť žiakov podľa typu školy v jednotlivých oblastiach (úroveň A)

	Typ školy		
	GYM	ostatné	spolu
Čítanie s porozumením	74,89	67,47	73,9
Zvuková stránka jazyka	59,12	48,41	57,7
Pravopis	68,68	62,81	67,9
Lexikológia	71,07	64,24	70,2
Morfológia	71,23	60,47	69,8
Syntax	58,09	47,08	56,6
Štylistika	54,33	42,87	52,8
Literárna história	66,49	56,10	65,1
Literárna teória	71,02	59,11	69,4

3 Úspešnosť testu EČ slovenský jazyk a literatúra úroveň B

V teste EČ zo SJL úroveň B dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **60,3** percent.

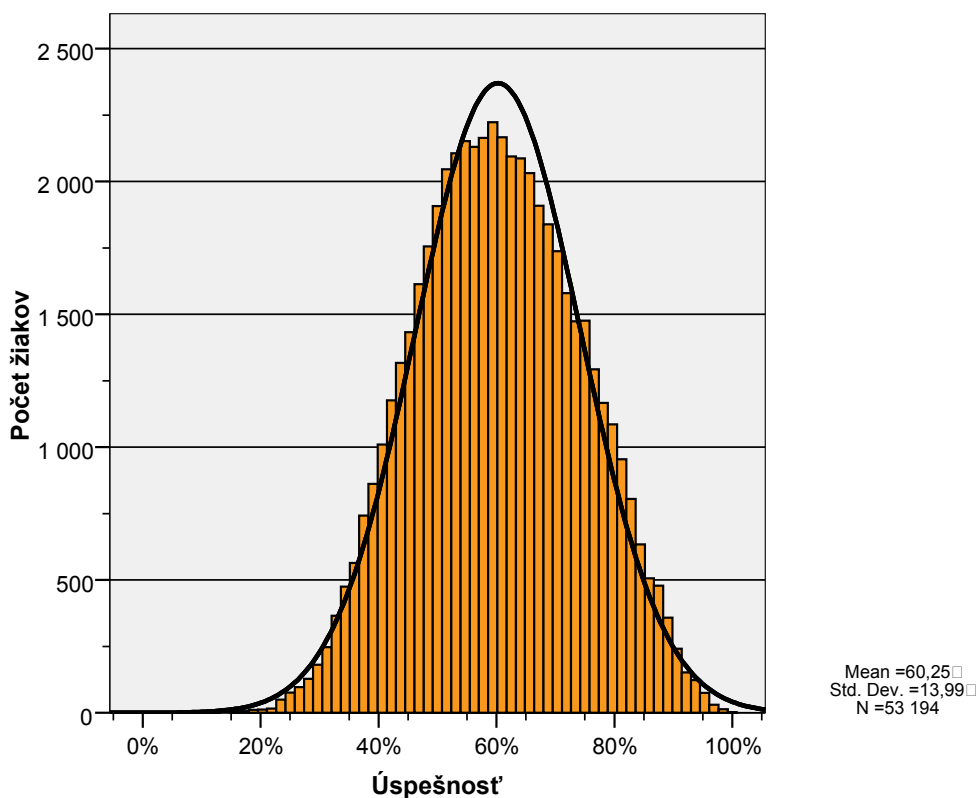
Z hľadiska typu škôl boli najúspešnejšie gymnáziá so 72,0 percentami. Stredné odborné školy dosiahli 61,0 percent, združené stredné školy 54,1 percent a stredné odborné učilišťa 49,1 percent.

Tabuľka 6

Výsledné psychometrické charakteristiky percentuálnej úspešnosti testu (úroveň B)

	SJ08B
Počet testovaných žiakov	53194
Maximum	100,0
Minimum	12,5
Priemer	60,3
Štandardná odchýlka	14,0
Intervalový odhad úspešnosti populácie - dolná hranica	32,8
Intervalový odhad úspešnosti populácie - horná hranica	87,7
Štandardná chyba priemernej úspešnosti	,1
Interval spoľahlivosti pre priemernú úspešnosť - dolná hranica	60,1
Interval spoľahlivosti pre priemernú úspešnosť - horná hranica	60,4
Cronbachovo alfa	,87
Štandardná chyba merania pre úspešnosť	5,1
Intervalový odhad úspešnosti individuálneho žiaka	10,0

Graf 2 Výsledný histogram úspešnosti (úroveň B)

Do testovania v predmete slovenský jazyk a literatúra úroveň B sa zapojilo 53194 žiakov zo 716 škôl.

Tabuľka 7 Počet žiakov podľa typu školy (RT)

		Školy		Žiaci	
		počet	%	počet	%
Typ školy	GYM	209	29,2%	14159	26,6%
	SOŠ	240	33,5%	17923	33,7%
	ZSŠ	114	15,9%	11383	21,4%
	SOU	153	21,4%	9729	18,3%
	Spolu	716	100,0%	53194	100,0%

Tabuľka 8 Úspešnosť žiakov podľa typu školy

Typ školy	N	Priemer	Štd. chyba priemeru
GYM	14159	72,0	,1
SOŠ	17923	61,0	,1
ZSŠ	11383	54,1	,1
SOU	9729	49,1	,1
Spolu	53194	60,3	,1

Rozdielnosť v priemernej úspešnosti sa v rámci uvedených typov škôl dala očakávať. Gymnázia pripravujú svojich absolventov na štúdium na vysokých školách a hodinovú dotáciu slovenského jazyka a literatúry majú väčšiu ako na ostatných stredných školách.

Hranicu 33 percent nedosiahlo 1199 žiakov. Z toho 29 žiakov z gymnázií, 152 žiakov zo stredných odborných škôl, 420 zo združených stredných škôl a 598 zo stredných odborných učilíšť.

100 percentnú úspešnosť dosiahol jeden chlapec z gymnázia a jedno dievča zo SOŠ.

Tabuľka 9 Rozdelenie žiakov s úspešnosťou menšou ako 33 %

		Pohlavie		Spolu
		chlapci	dievčatá	
Typ školy	GYM	17	12	29
	SOŠ	61	91	152
	ZSŠ	233	187	420
	SOU	427	171	598
Spolu		738	461	1199

Test z hľadiska úspešnosti môžeme interpretovať v dvoch rovinách:

- 1) úspešnosť podľa jednotlivých oblastí,
- 2) úspešnosť žiakov v jednotlivých úlohách.

Testové úlohy je možné z tematického hľadiska rozdeliť do troch oblastí:

- 1) **čítanie s porozumením**: uvedená oblasť obsahuje aj otázky zamerané na analýzu a interpretáciu textov,
- 2) **jazyk**: zvuková stránka jazyka, pravopis, lexikológia, morfológia, syntax, stylistika,
- 3) **literatúra**: literárna história, literárna teória.

Tabuľka 10 Úlohy zaradené do jednotlivých oblastí

Slovenský jazyk a literatúra	úroveň B 6840
Čítanie s porozumením	1, 2, 9, 10, 15, 17, 18, 19, 25, 33, 34, 35, 41, 46, 49, 50, 55, 56, 57, 59, 63, 64
Lexikológia	5, 11, 15, 34, 30, 31, 46, 60, 63
Morfológia	3, 6, 8, 23, 24, 26, 30, 32, 39, 40, 43, 46, 48, 52, 61
Štylistika (sloh)	32, 42, 44, 53, 54, 58, 59, 62, 64
Syntax	7, 30, 32, 38, 45, 47
Zvuková stránka jazyka	22, 37
Pravopis	13, 52, 61
Literárna história	9, 10, 14, 21, 29, 31, 36, 51, 55
Literárna teória	4, 12, , 16, 20, 27, 28, 53, 56, 64

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet úloh v jednotlivých oblastiach.

3.1 Čítanie s porozumením

V časti **čítanie s porozumením** dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **63,6 %**.

Test obsahoval 22 úloh, ktoré skúšali porozumenie textu. Úlohy mali druhý stupeň obtiažnosti. Tieto úlohy boli zamerané na pochopenie alebo interpretáciu textu vlastnými slovami. Žiaci mali k dispozícii osem textov, z toho šesť literárnych, jeden publicistický a jeden odborný text. Literárne texty boli zastúpené svetovou (2) a slovenskou (4) literatúrou. Žiaci pracovali s ukážkami z poézie, prózy a drámy.

Najvyššiu úspešnosť zaznamenali žiaci v úlohách zameraných na orientáciu v texte, určenie tvrdení, ktoré priamo vyplývajú z textu ukážky a v porozumení archaizmov.

Nižšiu úspešnosť vykázali v úlohách, v ktorých bolo nutné odhaliť tvrdenie vyplývajúce z ukážky, v úlohách vyžadujúcich náročnejšiu analýzu a interpretáciu textu, domyslieť pokračovanie textu a rozpoznať gradáciu textu. Ťažkosti mali s porozumením slov v konkrétnom kontexte, ktoré mali nahradiť synonymom. Žiaci boli menej úspešní v riešení záporne formulovaných otázok a úloh.

Významný rozdiel je v úspešnosti žiakov z gymnázií so 74,7 percentami a žiakov ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) s 59,6 percentami.

3.2 Jazyk

V časti **jazyk** dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **43,5 %**.

V **lexikológii** (9 úloh) štyri úlohy mali druhý stupeň obtiažnosti a zvyšné prvý stupeň, kde museli žiaci preukázať, ako vedľa využiť svoje vedomosti a zručnosti na získanie informácií. Žiaci vykazovali vysokú úspešnosť v úlohách, v ktorých sa zameriavali na vzor podstatného mena, slovotvorný postup, využitie slovnej zásoby súčasného slovenského jazyka.

Nižšiu úspešnosť vykázali v úlohách zameraných na rozoznanie významu použitých slovných druhov a určovanie slovesného spôsobu.

Priemerná úspešnosť v lexikológii bola 60,6 percentná. Z toho výrazne úspešnejší boli žiaci gymnázií so 72,4 percentami. Žiaci ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) mali úspešnosť 56,3 percentnú.

V **morfológii** (15 úloh) osem úloh malo druhý a sedem prvý stupeň obtiažnosti. Vyššiu úspešnosť vykázali žiaci v úlohách, ktoré boli zamerané na tvar neurčitku slovesa, určenie slovného druhu, stupňovanie, skloňovanie.

Nízku úspešnosť vykázala úloha, v ktorej bolo treba transformovať pasívnu konštrukciu slovesa na aktívnu.

Priemerná úspešnosť v morfológii bola 59,0 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 73,0 percent a ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) 53,9 percent.

V **syntaxi** (6 úloh) mali úlohy druhý stupeň obtiažnosti, len jedna mala prvý stupeň. Žiaci dosiahli priemernú úspešnosť v otázkach zameraných na vetné členy, viacnásobné vetné členy a na rozlíšenie vedľajšej vety.

Nižšiu dosiahli v otázke, kde mali určiť uvádzacu vetu.

Priemerná úspešnosť v syntaxi bola 48,6 percentná. Omnoho úspešnejší boli žiaci gymnázií so 63,0 percentami, ostatné školy (SOŠ, ZSS, SOU) dosiahli 43,4 percent.

V oblasti **štylistika (sloh)** test obsahoval 9 úloh. Dve úlohy boli na prvom stupni obtiažnosti, zvyšné na druhom. Žiaci v týchto úlohách vykázali priemernú a nižšiu úspešnosť, pričom najúspešnejšie zvládli určovanie slohového postupu a slohového útvaru, žánru.

Nízku úspešnosť dosiahli v otázkach, kde mali identifikovať jazykový štýl konkrétnej ukážky, zaradiť, do akého druhu literatúry patrí konkrétny text, určiť druh opisu, štylistický prostriedok a druh charakteristiky.

Priemerná úspešnosť v štylistike bola 45,1 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 56,8 percent, ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) 40,8 percent.

V oblastiach **zvuková stránka jazyka** s priemernou úspešnosťou **51,7** percent (2 úlohy) a **pravopis 43,3** percent (3 úlohy) boli úlohy na druhom stupni obťažnosti. Úspešnosť týchto jazykových oblastí je porovnateľná podľa typu školy s vyššie uvedenými oblasťami.

3.3 Literatúra

V časti **literatúra** dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **49,8 %**.

V oblasti **literárna história** (9 úloh) malo päť úloh prvý stupeň obťažnosti, zvyšné druhý. Žiaci boli úspešní v určovaní rokov a literárnych období. Nižšiu úspešnosť vykázali pri zaraďovaní autorov do literárnych smerov, pri poznaní diel z cieľových požiadaviek a určení literárnych smerov.

Priemerná úspešnosť v literárnej histórii bola 55,7 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 70,6 percent, ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) 50,3 percent.

Literárna teória (9 úloh) mala tri úlohy na prvom stupni obťažnosti, zvyšné na druhom. Žiaci mali problém identifikovať veršový systém, znaky drámy, žánre lyriky, rozpoznať slovníkovú písomnosť a umelecké prostriedky.

Priemerná úspešnosť v literárnej teórii bola 43,8 percentná. Z toho žiaci gymnázií dosiahli 56,8 percent, ostatných škôl (SOŠ, ZSS, SOU) 39,1 percent.

Úspešnosť žiakov v teste bola jednoznačne vyššia na gymnáziách. Žiaci ostatných škôl dosahovali v niektorých oblastiach až o 20 percent nižšiu úspešnosť. Najlepšie výsledky dosiahli žiaci v čítaní s porozumením a najslabšie v pravopise a v literárnej teórii.

Tabuľka 11 Priemerná úspešnosť žiakov podľa typu školy v jednotlivých oblastiach (úroveň B)

	Typ školy		
	GYM	ostatné	spolu
Čítanie s porozumením	74,7	59,6	63,6
Zvuková stránka jazyka	63,6	47,5	51,7
Pravopis	56,3	38,7	43,3
Lexikológia	72,4	56,3	60,6
Morfológia	73,0	53,9	59,0
Syntax	63,0	43,6	48,6
Štylistika (sloh)	56,8	40,8	45,1
Literárna história	70,6	50,3	55,7
Literárna teória	56,8	39,1	43,8

4 Interpretácia a hodnotenie testových položiek

Pri interpretácii a hodnotení testových položiek sme použili tabuľky zo štatistického spracovania testu SJL úroveň A (Kurajová-Stopková, 2008) a testu SJL úroveň B (Ringlerová, 2008), ktoré analyzujú distraktory. Pri čítaní tabuliek treba poznať kritériá hodnotenia položiek s výberom odpovede:

1. podiel žiakov, ktorí si vybrali správnu odpoveď, by mal byť najväčší,
2. hodnota P. Bis. pri správnej odpovedi by mala byť hodnota kladná, väčšia ako 0,20 (optimálne väčšia ako 0,25),
3. hodnota P. Bis. pri nesprávnej odpovedi (distraktore) by mala byť hodnota záporná.

Z uvedených správ sme použili grafy distribúcie úspešnosti a citlivosti položiek, ktoré podrobnejšie znázorňujú vzťah medzi výkonnosťou v celom teste (delenie na 10 skupín) na x-ovej osi a ich priemernými úspešnosťami v danej položke na y-ovej osi.

Pri interpretácii a hodnotení testových položiek uvádzame:

1. východiskový text, na ktorý nadväzujú jednotlivé položky,
2. zaradenie položky do tematického celku podľa CP,
3. určenie špecifického cieľa úlohy,
4. priradenie myšlienkového operácie,
5. vyhodnotenie položky,
6. kvantitatívne ukazovatele (štatistický výsledok, položky).

4.1 Interpretácia a hodnotenie položiek testu SJL úroveň A

Test zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A bol administrovaný v dvoch variantoch, ktoré boli rovnomerne rozdelené a nezistili sme medzi nimi štatisticky významné (signifikantné) rozdiely v priemernej úspešnosti. Pri interpretácii a hodnotení položiek sme použili variant testu **6812**.

Úlohy 01 – 08 sa viažu na ukážku 1

Lev Nikolajevič Tolstoj – *Vojna a mier*

(úryvok)

Anna Michajlovna so svojou uplakanou, ale príjemnou tvárou sa posunula bližšie ku grófkyni kreslu. „Budem k tebe celkom úprimná,“ povedala Anna Michajlovna. „Nás, starých priateľov, zostalo už tak málo! Práve zato si tak vážim tvoje priateľstvo.“

Anna Michajlovna pozrela na Vieru a zháčila sa. Grófka stisla priateľke ruku. „Viera,“ povedala grófka najstaršej dcére, ktorá zrejme nebola jej miláčikom. „Ako to, že sa neviete ničoho domyslieť? Vari necítiš, že si tu zbytočná? Chod' za sestrami!“

Krásna Viera sa usmiala a bolo vidieť, že sa necíti ani trochu dotknutá.

Položka č. 01

V ktorej z možností je správne uvedený dôvod, prečo grófka stisla Anne Michajlovne ruku?

- (A) Chcela sa jej pozrieť do očí.
- (B) Chcela ju zastaviť v reči.
- (C) Chcela sa s ňou rozlúčiť.
- (D) Chcela ju od seba odtisnúť.

Položka č. 02

V ktorej možnosti je správne uvedený dôvod, vyplývajúci z ukážky 1, pre ktorý si Anna Michajlovna váži grófkino priateľstvo?

- (A) Mala problémy s dcérou.
- (B) Grófka je jej príbuzná.
- (C) Zostalo jej málo priateľov.
- (D) Nemala rada Vieru.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Autor ani dielo nie sú v Cieľových požiadavkách pre SJL A, text v čítanke nie je. Špecifickým cieľom úloh bola interpretácia neznámeho textu. Úlohy mali testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Správne odpovede sú B a C.

Položka č. 01

Úspešnosť 71,9 %. Obťažnosť 28,1 %.

Citlivosť 42,4 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 02

Úspešnosť 97,8 %. Obťažnosť 2,2 %.

Citlivosť 5,9 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 03

V ktorej možnosti je uvedené slovo patriace na zakryté miesto nasledujúcej definície?
Objektivizovaný subjekt v epickom alebo dramatickom texte, ktorý sa realizuje priamym autorským hodnotením a ktorého funkcia sa prejavuje v činoch, nazývame .

- (A) dej
- (B) postava
- (C) prostredie
- (D) kompozícia

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.5 Štruktúra literárneho diela. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Vyžadovala si pomerne jednoduchú myšlienkovú operáciu, domyslieť si chýbajúce slovo z kontextu. Bola však trochu sťažená odbornou náročnosťou textu a nevyhnutnosťou dobre rozumieť sémantickému vymedzeniu pojmu. Správna odpoveď je B.

Úspešnosť 83,8 %. Obťažnosť 16,2 %.

Citlivosť 13,5 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 04

V ktorej možnosti je správne uvedený spôsob, ktorým grófka vyjadrila svoju nespokojnosť s dcérou?

- (A) Prestala sa s dcérou rozprávať.
- (B) Stisla dcére ruku.
- (C) Začala Viera vykať.
- (D) Odsunula si od nej kreslo.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Viaže sa aj na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, správne určiť vykanie/tykanie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 86,7 %. Obťažnosť 13,3 %.

Citlivosť 24,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 05

Ako sa z lexikologického hľadiska nazýva dvojica slov, ktoré použil Lev Nikolajevič Tolstoj v názve svojho románu?

- (A) synonymá
- (B) antonymá
- (C) homonymá
- (D) paronymá

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z lexikológie, určiť dvojicu slov z názvu románu – *antonymá*. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Úloha bola ľahká aj pre žiakov v teste menej úspešných. Správna odpoveď je B.

Úspešnosť 98,1 %. Obťažnosť 1,9 %.

Citlivosť 5,0 % veľmi slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 06

Ktorý typ vety z hľadiska modálnosti sa v ukážke 1 nenachádza?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali identifikovať, že v texte chýba *želacia/zvolacia veta*. Vzhľadom na typ úlohy s krátkou odpoveďou nemôžeme predložiť žiacke riešenia. Domnievame sa, že mnohí žiaci nepoznajú slovo modálnosť, pričom sa ju učili už na základnej škole. Žiaci maturujúci na A úrovni mali úlohu s druhým stupňom kognitívnej náročnosti riešiť s väčšou úspešnosťou. 17,35 percent žiakov túto úlohu neriešilo.

Úspešnosť 43,8 %. Obťažnosť 56,2 %.

Citlivosť 49,2 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 07

Vypíšte z ukážky 1 slovné spojenie, ktorým autor naznačil čitateľovi, že sa Viera vyrovnala s tým, že nie je matkino najmilovanejšie dieťa.

Úloha bola zameraná na čítanie s porozumením. Zaradená bola do tematického celku 2.3 Syntax. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Špecifickým cieľom úlohy bolo interpretovať text z lexikologického hľadiska. Úloha na treťom stupni kognitívnej náročnosti vyžadovala od žiakov veľmi pozorné prečítanie textu, následne dedukciu myslenia postavy. Žiaci úlohu riešili s priemernou úspešnosťou. Správna odpoveď je *sa necíti dotknutá/necíti sa dotknutá*.

Úspešnosť 48,1 %. Obťažnosť 51,9 %.

Citlivosť 38,5 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 08

Napište slovom, koľko viet tvorí nasledujúci text.

Anna Michajlovna so svojou uplakanou, ale príjemnou tvárou sa posunula bližšie ku grófkynmu kreslu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je *jedna (veta)*.

Úspešnosť 77,9 %. Obťažnosť 22,1 %.

Citlivosť 41,0 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 09 – 16 sa viažu na ukážku 2

Edmond Rostand – Cyrano z Bergeracu (úryvok)

VIKOMT (zadychčane):

*Bezočivosť namyslená!
Sedmoslivkár, čo ani rukavic nemá
a chodí bez čipočiek, bez kystiek a mašli!*

CYRANO :

*Mňa mravná cena moja o moc väčšmi krásli!
Jak módný panák cifrovať sa – neviem
načo! Mne svedčí márnivosti menej o
voľačo! Nedbalo nikdy by som dotiaľ
nevychádzal, kým urážku do čista by
som nevymazal, kým bol by vo mne
svedomia hlas uspaný, česť
poškvrnená a žiaľ z vlastnej pohany!
Ale ja nemám nič, čo žiarne nebolo
by, hľa, chochol nezávislej slobody
ma zdobí; nie urastenú postavu, na
obdiv svetu, lež svojho ducha viažem
do korzetu, úspechy vlastné ako stužky
pripínam si, jak fúzy vykrúcam si
ducha svojho krásy, prechodím
spoločnosť aj zástup premnohý, a
pravdy vôkol mňa zvonja jak ostrohy!*

Položka č. 09

Dokedy by Cyrano podľa svojich slov nedbalo nikdy nevychádzal z domu?

- (A) Kým by sa premlčala jeho vina.
- (B) Kým by uspal svoje poškvrené svedomie.
- (C) Kým by sa nezbavil svojho potupenia.
- (D) Kým by nezískal urastenú postavu.

Úloha sa viaže na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom bolo analyzovať neznámy text. Autor ani dielo nie sú v cieľových požiadavkách. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci sa mali zorientovať v básnickom prehovore. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 76,8 %. Obťažnosť 23,2 %.

Citlivosť 32,0 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 10

Slovné spojenie *svojho ducha viažem do korzetu* predstavuje

- (A) metaforu.
- (B) metonymiu.
- (C) prirovnanie.
- (D) personifikáciu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika literárneho textu. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Identifikovať *metaforu* žiakom nerobilo ťažkosť.

Úspešnosť 70,7 %. Obťažnosť 29,7 %.

Citlivosť 28,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 11

Slovo *sedmoslivkár* je v kontexte ukážky 2 použité vo význame

- (A) vidiečan, ktorý si potrpí na oblečenie.
- (B) človek so zlým, škandalóznym vkusom.
- (C) schudobnený šľachtic.
- (D) asketický, šetrný aristokrat.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.1 Lexikológia, tvorenie slov. Viaže sa aj na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo sémantického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mali vybrať zo štyroch možností tú, ktorá najvýstižnejšie vystihuje význam archaizmu. Správnu odpoveď C si vybrali žiaci celkovo v teste úspešní. Žiaci s menšou úspešnosťou v teste si volili distraktor B a D.

Úspešnosť 50,8 %. Obťažnosť 49,2 %.

Citlivosť 20,1 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 12

V prehovore vikomta sa nachádzajú vedľajšie vety

- (A) doplnkové.
- (B) prísudkové.
- (C) prívlastkové.
- (D) predmetové.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska, určiť druh vedľajšej vety. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali preukázať vedomosti nadobudnuté už na základnej škole a označiť správnu odpoveď C. Priemerná úspešnosť svedčí o tom, že úloha na druhom stupni kognitívnej náročnosti robí žiakom ťažkosť. Na utvrdzovanie syntaktického učiva na strednej škole zostáva málo času.

Úspešnosť 50,5 %. Obťažnosť 49,5 %.

Citlivosť 49,0 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 13

Prečo autor v Cyranovej replike opakovane použil osobné zámeno v dlhšom tvare na začiatku výpovede?

- (A) Na zdôraznenie Cyranovej osoby.
- (B) Na zastrašenie vikomta.
- (C) Na pobavenie čitateľa.
- (D) Na odstránenie Cyranovho odstupu od vikomta.

Úloha bola zameraná na čítanie s porozumením. Zaradená bola do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text z morfológického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali odôvodniť použitie štylistické tvaru zámena. Otázka bola pre všetkých ľahká. Správna odpoveď je A.

Úspešnosť 96,3 %. Obťažnosť 3,7 %.

Citlivosť 3,1 % veľmi slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov,

Položka č. 14

Aké sú všetky vety ukážky 2 z hľadiska modálnosti?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali použiť svoje vedomosti o modálnosti vety a určiť, aké vety sú v ukážke. Správna odpoveď je *zvolacie*. Úlohu neriešilo 14,22 percent žiakov. Modálnosť vety, tak isto ako v položke 6 má priemernú úspešnosť.

Úspešnosť 48,1 %. Obťažnosť 51,9 %.

Citlivosť 64,9 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 15

Napište genitív jednotného čísla *česť*.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom bolo využiť vedomosti zo skloňovania a o vzoroch. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je *cti*, žiaci mali použiť skloňovanie podľa vzoru *kosť*. Vzhľadom na typ úlohy s krátkou odpoveďou, nemôžeme predložiť žiacke riešenia. Podľa

dosiahnutých výsledkov zrejme ani dobrí žiaci úlohu neriešili úspešne, aj tí najlepší dosahovali len okolo 70 percent.

Úspešnosť 46,5 %. Obťažnosť 53,5 %.

Citlivosť 39,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 16

Do ktorého literárneho druhu zaraďujeme ukážku 2?

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.4 Literárne žánre. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je *do drámy/dráma*.

Úspešnosť 83,1 %. Obťažnosť 16,9 %.

Citlivosť 45,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 17 – 24 sa viažu na ukážku 3

Janko Silan – Odkaz (úryvok)

*Pozri sa, slnko i nám svieti,
ja pre ten zázrak nemám slov.
Keby sme boli celkom svätí,
nebolo by tu omylov.*

*Ale hľad': kde zrieš, všade letí
tvár smutná, bez viery a snov.
Odolať ťažko, ťažko je ti,
myslíš si: letieť treba s ňou.*

*Lež básnik vraví: stoj!
Nech smrť si lieta šialená,
ty stoj a spievaj zasnená,*

*ako Boh tíši nepokoj.
Bez neho, sestra vzdialená:
čo mi je život tvoj i môj?*

Položka č. 17

V ktorej možnosti je uvedená žánrová forma Silanovej básne?

(A) sonet   (B) elégia   (C) balada   (D) óda

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.4 Literárne žánre. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Autor ani dielo nie sú v cieľových požiadavkách. Správna odpoveď je A.

Úspešnosť 80,0 %. Obťažnosť 20,0 %.

Citlivosť 41,2 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 18

Báseň Odkaz sa z hľadiska obsahu člení na tri časti. V ktorej možnosti sa nachádza slovo uvádzajúce druhú časť jej obsahovej kompozície?

- (A) Keby   (B) Ale   (C) Odolať   (D) Lež

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.5 Štruktúra literárneho diela, kompozičné postupy. Viazala sa aj na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať neznámy text z hľadiska kompozície. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. V prvých dvoch veršoch autor považuje svietiace slnko za zázrak. Slovom *Keby...* začína uvažovať o ľuďoch, ich smutných tvárach. Správnu odpoveď A volili žiaci v teste celkovo málo úspešní, ktorí tak isto tipovali aj distraktor C a D. Dobrí žiaci volili distraktor B. Príčinu nevyhovujúcich štatistických ukazovateľov treba hľadať v nezvládnutí básnického textu a čítania s porozumením. Vzhľadom dané na štatistické ukazovatele bola položka prebodovaná.

Úspešnosť 11,8 %. Obťažnosť 88,2 %.

Citlivosť 0,7 % nerozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 19

Akým vetným členom je zvýraznené slovo vo vete *Nech smrť si lieta šialená*?

- (A) prívlastkom   (B) prísudkom
(C) doplnkom   (D) predmetom

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali určiť *doplnok*. Správnu odpoveď označili žiaci v teste celkovo úspešní, ostatní tipovali všetky distraktory, najviac A.

Úspešnosť 25,3 %. Obťažnosť 74,7 %.

Citlivosť 37,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 20

Slovné spojenie *Nech smrť si lieta šialená* v básni Odkaz nie je

- (A) metaforou   (B) personifikáciou
(C) epitetom   (D) veršom

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika literárneho textu. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Úloha na strednom stupni kognitívnej náročnosti je formulovaná záporne. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 63,1 %. Obťažnosť 36,9 %.

Citlivosť 25,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 21

Ktorá z možností najlepšie vystihuje duchovné poslanstvo básne Odkaz?

- (A) Ľudia by mali dokázať žiť bez hriechov a omylov.
(B) Náš život predurčujú ľudia smútku a beznádeje.

- (C) Kto žije v súlade s Bohom, teší sa zo života.
(D) Slnko nad nami je dôkaz Božej všemohúcnosti.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom bolo analyzovať neznámy text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – hodnotenia. Úloha na treťom stupni kognitívnej náročnosti si vyžaduje porozumenie celej básne. K správne mu riešeniu sa žiaci dopracovali najskôr na základe analýzy textu a potom uplatnením schopnosti diferencovať jednotlivé motívy. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 67,5 %. Obťažnosť 32,5 %.

Citlivosť 38,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 22

Napíšte rýmovú schému posledných šiestich veršov básne Odkaz.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.7 Metrika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je *abbaba/ABBABA*.

Úspešnosť 80,0 %. Obťažnosť 20,0 %.

Citlivosť 31,3 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 23

Vypíšte zo šiesteho verša ukážky 3 prívlastok, ktorý nie je epitetom.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax a 1.6 Štylistika literárneho textu. Viazala sa aj na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe a teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Úloha bola formulovaná záporne a mala najvyššiu kognitívnu obťažnosť. Všetci žiaci úlohu riešili rovnako, pohybovali sa v pásme úspešnosti medzi 30 – 45 percent. Úloha žiakov takmer nediskriminovala. Správna odpoveď mala znieť, že epitetom nie je prívlastok *smutná*. Vzhľadom na nevyhovujúce štatistické ukazovatele bola úloha prebodovaná.

Úspešnosť 59,6 %. Obťažnosť 40,4 %.

Citlivosť 8,2 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 24

Napíšte slovo, na ktoré odkazuje zámeno *neho* v predposlednom verši ukážky 3.

Úloha bola zameraná na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo interpretovať text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mali po pozornom prečítaní identifikovať *Boha* ako správnu odpoveď. Úloha bola pre väčšinu žiakov ľahká.

Úspešnosť 91,6 %. Obťažnosť 8,4 %.

Citlivosť 18,0 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 25 – 32 sa viažu na ukážku 4

Ján L. Kalina – Román lásky v korešpondencii
(úryvok)

Vysokovážený pane!
Milý priateľu!
Milý František!
Milý Fero!
Drahý Fero!
Zlatý Ferko!
Ferinko môj!
Anjelík!
Ferko!
Milý Ferko!
Milý František!
Vážený pane!
Pane!

Položka č. 25

Na základe oslovení použitých v ukážke 4 sa dá pozorovať vývoj ľúbostného vzťahu, ktorý sa najpravdepodobnejšie končí

(A) svadbou.

(B) zmierením.

(C) rozchodom.

(D) hádkou.

Úloha bola zameraná na čítanie s porozumením. Autor ani dielo nie sú v cieľových požiadavkách, nejde o štandardizované dielo. Špecifickým cieľom úlohy bolo interpretovať neznámy básnický text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Tvorivá úloha vyžadovala od žiakov pochopenie celého textu, vystihnúť kompozície a predstavivosť. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 78,5 %. Obťažnosť 21,5 %.

Citlivosť 27,9 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 26

V ktorej z uvedených možností sa nachádza slovo, ku ktorému neexistuje homonymný pár?

(A) drahý

(B) zlatý

(C) vážený

(D) milý

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mali vylúčiť homonymá. Otázka bola postavená záporne. Výraz „zlatý“ bol v texte použitý v prenesenom význame. Správna odpoveď je D.

Úspešnosť 64,2 %. Obťažnosť 35,8 %.

Citlivosť 42,9 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 27

V ktorej možnosti sú správne uvedené skloňovacie vzory podstatných mien *Ferko* a *František*?

- (A) chlap, hrdina
(C) mesto, hrdina

- (B) chlap, chlap
(D) hrdina, hrdina

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je B. Napriek najnižšej kognitívnej úrovni (ide o elementárne učivo už zo základnej školy) žiakov úloha veľmi nediskriminovala a aj dobrí žiaci ju riešili s menšou úspešnosťou.

Úspešnosť 63,7 %. Obťažnosť 36,2 %.

Citlivosť 22,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 28

Ktoré z nasledujúcich pravidiel sa neuplatňuje pri písaní súkromného listu?

- (A) Zámená Ty, Tvoj, Vy, Váš píšeme v liste s veľkým začiatočným písmenom.
(B) Ak začíname list pozdravom, oddelíme ho od ostatného textu.
(C) Po ukončení listu sa musí napísať P. S. (lat. post scriptum).
(D) Na záver listu sa uvádza zdvorilostná formulka a podpis.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali preukázať svoje vedomosti z praktického slohu. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 76,4 %. Obťažnosť 23,6 %.

Citlivosť 29,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 29

Z koľkých slabík sa skladá slovo *korešpondencia*?

- (A) 5   (B) 6   (C) 13   (D) 14

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo zvukovej roviny jazyka. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali prejavovať svoje vedomosti o hláskovom systéme a spočítať slabiky v dlhom slove cudzieho pôvodu. Dôvod nižšej úspešnosti vidíme v tom, že žiaci považujú dve samohlásky v cudzom slove za dvojhlásku, nepoznajú pravidlá o delení dvojhlások v cudzích slovách (s týmto učivom sa stretli naposledy na základnej škole). Správna odpoveď je B.

Úspešnosť 47,9 %. Obťažnosť 52,1 %.

Citlivosť 32,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 30

Vypíšte z básne slovo, ktoré predstavuje vrchol (najvyššiu intenzitu) zobrazeného vzťahu.

Úloha sa viaže na čítanie s porozumením. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia.

Špecifickým cieľom úlohy bolo porozumenie, interpretácia básnického textu. Vybrať správnu odpoveď *Anjelik* nerobilo problém ani slabším žiakom. Otázka bola takmer pre všetkých rovnako ľahká.

Úspešnosť 90,0 %. Obťažnosť 10,0 %.

Citlivosť 20,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 31

Vyhľadajte v ukážke 4 jedno slovné spojenie, v ktorom je podstatné meno použité vo vokative. Napíšte nájdené podstatné meno v nominatíve jednotného čísla.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci preukázali svoje vedomosti a archaický tvar vokatívu určili správne. Správna odpoveď *pán/priateľ* im nerobila ťažkosti.

Úspešnosť 86,6 %. Obťažnosť 13,4 %.

Citlivosť 30,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 32

V ukážke 4 sa nachádza jedno zložené slovo. Napíšte slovné druhy, z ktorých vzniklo.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov a 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie a morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Výber zloženého slova *vysokovážený*, jeho vznik z *príslovky a prídavného mena* žiaci zvládli veľmi dobre.

Úspešnosť 82,8 %. Obťažnosť 17,2 %.

Citlivosť 29,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 33 – 40 sa viažu na ukážku 5

Martin Kukučín – Keď báčik z Chochol'ova umrie (úryvok)

Ondrej Tráva, gazda v Kameňanoch, zavesil gazdovanie na kliniec a dal sa na špekuláciu. Gazdovstvo viedol jeho syn a on sa venoval kupectvu. S čím vlastne kupčil, ťažko menovite povedať. Ako mešťan mení dľa sezóny a módy obleky, tak Ondrej Tráva menil dľa okolností články svojho obchodu. Niet vari plodiny ani výrobku, ktoré by za čas svojho pôsobenia nebol dovážal na trh. A čo je zvláštne a svedčí o jeho nadaní: vždy vedel, kedy treba tento článok opustiť a tamten miesto neho pochytiť, aby z toho povstal úžitok a nie škoda.

Menovite po jarmokoch chodil nielen do blízkeho okolia, ale i po druhých vidiekoch. Nie div, že naďaleko znalo ho každé dieťa. Ale on – ako všetci vychytení ľudia – málokoho znal dôkladne alebo dľa mena, zato každému sa dával do známosti ako starému známemu. A často podarilo sa mu zaviesť ľudí, lebo dľa kroja a výrečnosti hneď vynašiel sa, kto z ktorej dediny a akého je stavu a povolania, a dľa toho vedel sa i držať.

Položka č. 33

Ktoré z uvedených tvrdení o tvorbe Martina Kukučina je pravdivé?

- (A) Pri kresbe svojich postáv využíva láskavý humor plný pochopenia.
- (B) Pri kresbe svojich postáv využíva útočný humor a iróniu.
- (C) Hlavnými postavami jeho diel sú predovšetkým zemanovia.
- (D) Vo svojich poviedkach veľmi často zobrazuje život mešťanov.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín slovenskej literatúry, tvorba M. Kukučina. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Autor aj dielo sú v cieľových požiadavkách, dielo je štandardizované. Úlohu na druhom stupni kognitívnej náročnosti mali žiaci riešiť na základe naučených vedomostí o literárnych dielach. Správnu odpoveď A si mohli vyvodiť aj z vedomostí o autorovi.

Úspešnosť 51,5%. Obtiažnosť 48,5 %.

Citlivosť 44,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 34

Ktoré tvrdenie o Ondrejovi Trávovi vyplýva z ukážky 5?

- (A) Má rád módné obleky, ktoré mení podľa sezóny, aby ho všetci poznali.
- (B) Pod vplyvom zmien v spoločnosti zanechá gazdovanie a dá sa na podnikanie.
- (C) Rád klame ľudí, pretože je lenivý a nechce sa mu pracovať na gazdovstve.
- (D) Je síce vynaliezavý a prefíkaný, ale nakoniec vždy utrpí škodu.

Položka č. 35

V ktorej z uvedených možností je najlepšie vystihnutá premena postavy Aduša v poviedke Keď báčik z Chochoľova umrie?

- (A) Aduš prestane pracovať, nestará sa o majetok a nakoniec prichádza o celé sídlo.
- (B) Aduš sa začne správať ľahkomyselne a peniaze, ktoré zdedil, prepíše v krčme.
- (C) Aduš pri hrobe svojich rodičov prehodnotí svoj doterajší život a začne žiť inak.
- (D) Aduš sľúbi svojej žene, že prestane piť a nájde si prácu na susednom panstve.

Položka č. 36

Kto bol báčik z poviedky Keď báčik z Chochoľova umrie?

- (A) Vševediaci rozprávač, ktorý zasahuje do deja.
- (B) Postava príbehu, ktorá rozpráva dej.
- (C) Dlhodobý odcestovaný príbuzný Aduša Domanického.
- (D) Bohatý Adušov príbuzný, po ktorom má Aduš dedičstvo.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením, zaradené boli do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery, realistická literatúra. Špecifickým cieľom úloh bolo analyzovať známy text. Položka č. 34 mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Položky č. 35 a č. 36 mali testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali veľmi pozorne prečítať text a interpretovať ho podľa zadania. Žiaci riešenia zvládli uspokojivo, nižšia úspešnosť sa dá pripísať žiakom, ktorí dielo neprečítali. Správne odpovede sú B, C, a D.

Položka č. 34

Úspešnosť 79,8 %. Obťažnosť 20,2 %.
Citlivosť 23,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 35

Úspešnosť 53,9 %. Obťažnosť 46,1 %.
Citlivosť 37,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 36

Úspešnosť 86,0 %. Obťažnosť 14,0 %.
Citlivosť 32,9 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 37

Ktoré z uvedených slov vystihuje význam slovného spojenia *zaviesť ľudí* z posledného súvetia ukážky 5?

(A) zatriediť

(B) odviezť

(C) odprevadiť

(D) podviezť

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov. Testovala aj čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo sémantického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mohli úlohu zvládnuť priamym poznaním významu tohto slova alebo odhadnúť lexikálny význam slova z kontextu. Pomôcť si mohli vedomosťami o diele, pretože schopnosť zavádzať ľudí charakterizuje spomínaného hrdinu. Žiaci v teste celkovo úspešní si v prvom rade volili distraktor A, menej žiakov sa priklonilo k správnej odpovedi D. Vzhľadom na nevyhovujúce štatistické ukazovatele bola úloha prebodovaná.

Úspešnosť 45,1 %. Obťažnosť 54,9 %.
Citlivosť 8,4 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 38

Ako sa zo syntaktického hľadiska nazýva zvýraznená časť nasledujúcej vety?
*Ondrej Tráva, **gazda v Kameňanoch**, zavesil gazdovanie na klinec a dal sa na špekuláciu.*

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti o prístavku. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali preukázať svoje vedomosti o vetných členoch, identifikovať *prístavok*.

Úspešnosť 69,6 %. Obťažnosť 30,4 %.
Citlivosť 49,3 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 39

Nájdite v poslednom súvetí ukážky 5 jedno slovo, ktoré je použité v zastaranom tvare. Napíšte jeho súčasnú podobu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti o tvare slova. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali nájsť archaizmus a napísať správnu odpoveď *podľa*.

Úspešnosť 79,6 %. Obťažnosť 20,4 %.
Citlivosť 20,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 40

Vypíšte z prvého súvetia ukážky 5 jedno citovo zafarbené, štylisticky príznakové slovo so zhoršujúcim významom.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie, pejoratíva. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď *špekulácia* nerobila žiakom ťažkosti.

Úspešnosť 82,6 %. Obťažnosť 17,4 %.
Citlivosť 24,1 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 41 – 48 sa viažu na ukážku 6

Ivan Horváth – Strieborný prach

(úryvok)

Sadol si za jeho chrbát. A zvieral pevne sekeru. Teda tu je! Len vystrieť ruku, rozohnať sa a všetkému bude koniec. A bude pomstý aj on, aj matka. Ale čomu bude koniec?

Pozrel na toho cudzinca, na svojho otca. Sedel tam ticho, nehybne, ruky mal zložené ako k modlitbe. Hlboké vrásky nešťastia rozrývali jeho tvár.

Niečo mu dvíhalo ruku, sekeru v nej. Ale čomu bude koniec? Čo mu spravil vlastne ten človek? V Jánovej hlave niečo prasklo. Namáhal sa, chcel dať odpoveď na tie otázky, ale nemohol. Nevedel dať odpoveď.

Krčmár prišiel, trel si rozpačito ruky a povedal: „Ale dnes tu nemôžete sedieť, chcem mať zatvorené.“ Cudziniec sa pohol, zdvihol nehybnú tvár na povalu a povedal nekonečne smutným hlasom: „Kto ma odvedie na stanicu?“ A díval sa stále na povalu.

Ten človek bol slepý. Ten človek bol nešťastný. Sto ráz nešťastnejší než on. Jánovi vypadla sekera z ruky. Nikto sa nehýbal.

Tu vstal Ján, pristúpil k nemu a chytil ho za rameno. „Ja som Ján Martinák,“ povedal zvučným hlasom, „ja som váš syn. Podťe k nám, matka sa bude tešiť.“ A odvedol ho pevným krokom.

Položka č. 41

Prvá veta druhého odseku z hľadiska kontextu ukážky 6 vyjadruje

(A) kontrast.	(B) paradox.
(C) zadosťučinenie.	(D) prekvapenie.

Položka č. 42

Prečo Ján nezdvihol sekeru na svojho otca?

- (A) Pretože mu ho prišlo ľúto.
- (B) Pretože ho chcel odvieť domov k matke.
- (C) Pretože ho nepochopil.
- (D) Pretože krčmár prekazil jeho úmysel.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úloh bolo analyzovať a interpretovať neznámy text. Mali testovať myšlienkovú operáciu – hodnotenie a dedukcia. Autor ani dielo nie sú v cieľových požiadavkách, text nie je v čítanke. Žiaci sa v položke č. 41 mali rozhodnúť medzi dvoma blízkymi variantmi, kontrastom a paradoxom. Správnu odpoveď B volilo najviac žiakov. Položka č. 42 s druhým stupňom kognitívnej obťažnosti si vyžadovala pri určení správnej odpovede A dedukciu, riešenie sa nedá vyňať priamo z textu.

Položka č. 41

Úspešnosť 67,1 %. Obťažnosť 32,9 %.

Citlivosť 28,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 42

Úspešnosť 88,8 %. Obťažnosť 11,2 %.

Citlivosť 23,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 43

V ktorej možnosti je uvedený správny zápis výslovnosti zámena *nikto*?

(A) [nigdo]

(B) [ňikdo]

(C) [ňikto]

(D) [ňigto]

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo zvukovej roviny jazyka, výslovnosť zámen. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 72,5 %. Obťažnosť 27,5 %.

Citlivosť 17,5 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 44

Ktorá z nasledujúcich viet je napísaná bez chyby?

(A) Autobus zastavil na zastávke.

(B) Tá ľalia krásne vonia.

(C) Jano hraje futbal v zahraničí.

(D) Vie súčasne hovoriť i počúvať.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti o tvaroch slov. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci si museli vety pozorne prečítať, aplikovať svoje vedomosti z pravopisu, analyzovať pravopisné chyby a vybrať vetu pravopisne správne napísanú, vetu B.

Úspešnosť 79,7 %. Obťažnosť 20,3 %.

Citlivosť 32,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 45

Aký typ rozprávača sa nachádza v ukážke 6?

(A) Rozprávač je nezávislý pozorovateľ, ktorý ale zasahuje do deja.

(B) Rozprávač je jednou z postáv, ktorá zasahuje do deja.

(C) Rozprávač je jednou z postáv, ktorá nezasahuje do deja.

(D) Rozprávač je vševediaci a nezasahuje do deja.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.5 Štruktúra literárneho diela. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry, typ rozprávača. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Správna odpoveď je D.

Úspešnosť 78,1 %. Obťažnosť 21,9 %.
Citlivosť 32,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 46

Vypíšte z ukážky 6 slovo, ktoré naznačuje, že krčmár nehovorí slepcovi pravdu.

Úloha je zameraná na čítanie s porozumením. Úloha mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Špecifickým cieľom úlohy bola analýza a porozumenie textu, žiaci mali napísať slovo *rozpačito* ako správnu odpoveď.

Úspešnosť 78,8 %. Obťažnosť 21,2 %.
Citlivosť 38,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 47

Určte vetný člen zvýrazneného slova v nasledujúcej vete.
*Hlboké vrásky **nešťastia** rozrývali jeho tvár.*

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bola aplikácia vedomostí zo syntaxe, nezhodný prívlastok. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správnu odpoveď *nezhodný prívlastok* vedeli určiť lepší žiaci.

Úspešnosť 67,9 %. Obťažnosť 32,1 %.
Citlivosť 48,5 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 48

Vypíšte z ukážky 6 prvé slovo vety, ktorá vyjadruje, že Ján prvýkrát zaváhal nad svojim zamýšľaným činom.

Úloha bola spojená s čítaním s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo obsahovo analyzovať neznámy text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – hodnotenie. Správna odpoveď je *Ale*.

Úspešnosť 80,8 %. Obťažnosť 19,2 %.
Citlivosť 26,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 49 – 56 sa viažu na ukážku 7

Slabá gramotnosť podstatne skrakuje život
(úryvok)

Nízka zdravotná gramotnosť je neschopnosť prečítať s porozumením text, ako sú údaje na obaloch liekov, odporúčania lekárov alebo formuláre v nemocniciach. Ťažkosti s porozumením textu sa podľa vedcov zo Severozápadnej univerzity v USA v príčinách úmrtia zaradili na druhé miesto hneď za fajčenie.

Vedci začali pracovať na výskume v roku 1997, keď preskúšali zo zdravotnej gramotnosti 3 260 ľudí starších ako 65 rokov. V testoch mali okrem základných informácií odpovedať na otázky typu: „Máte užívať tento liek na prázdny žalúdok hodinu pred jedlom alebo dve hodiny po jedle. Jest' budete o dvanástej. Kedy užijete tabletku?“ Alebo: „Normálna hladina cukru je od 80 do 130. Vy ju máte 160. Ste v poriadku?“ Až štvrtina ľudí nedokázala na tieto otázky odpovedať správne.

O šesť rokov neskôr vedci zisťovali, ktorí zo skúšaných pacientov sú ešte nažive. Výsledky ukázali, že ľudia v dôchodkovom veku, ktorí nevedia správne porozumieť svojom zdravotnému stavu a liečbe, vykazujú po piatich rokoch až o polovicu vyššiu úmrtnosť ako tí, ktorí s porozumením textu nemajú problém.

„Lekári musia používať jednoduchý jazyk,“ hovorí Baker, hlavný autor štúdie, ktorý by najradšej vylúčil odborné výrazy zo slovníka lekárov pri komunikácii s pacientmi. „Jeden obrázok dokáže nahradiť tisíc slov,“ uviedol Baker s tým, že lekári si musia byť pred prepustením pacienta z ordinácie istí, že im porozumel.

(M. Vajs, Pravda, upravené)

Položka č. 49

O koľkej má pacient podľa inštrukcií v druhom odseku ukážky 7 užiť daný liek?

- (A) O 11.00 alebo 13.00 hodine.
- (B) O 11.00 alebo 14.00 hodine.
- (C) O 10.00 alebo 13.00 hodine.
- (D) O 10.00 alebo 14.00 hodine.

Položka č. 50

Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z ukážky?

- (A) Slabá zdravotná gramotnosť je druhá najčastejšia príčina úmrtia ľudí starších ako 65 rokov.
- (B) Ľudia, ktorí si dajú otestovať svoju zdravotnú gramotnosť, sa dožijú vyššieho veku ako tí, ktorí sa výskumu nezúčastnia.
- (C) Fajčenie je najfrekvencovanejšou príčinou smrti aj u ľudí, ktorí nemajú problém s porozumením textu.
- (D) Viac ako štvrtina účastníkov amerického výskumu nemala v poriadku hladinu cukru.

Položka č. 51

Nový prieskum na pôvodnej vzorke respondentov uskutočnili americkí vedci v roku

- (A) 2001.
- (B) 2002.
- (C) 2003.
- (D) 2004.

Položka č. 52

Ktoré z nasledujúcich tvrdení nevyplýva z ukážky 7?

- (A) Slabá zdravotná gramotnosť skrakuje život, pretože ľudia nechápu rady lekárov, ktorí používajú odborné slová.
- (B) Slabá zdravotná gramotnosť skrakuje život, pretože ľudia nerozumejú tomu, aký je ich zdravotný stav.
- (C) Slabá zdravotná gramotnosť skrakuje život, pretože ľudia nedokážu prečítať s porozumením lekárove usmernenie.
- (D) Slabá zdravotná gramotnosť skrakuje život, pretože ľudia nevedia, či majú užívať predpísané lieky.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Mali testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Špecifickým cieľom úloh bolo porozumenie publicistického textu. Žiaci mali v položke č. 49 pretransformovať pomerne jednoduchý časový údaj do inej podoby, v ostatných položkách interpretovať pochopený text, vybrať z textu požadovanú informáciu. Správne odpovede sú B, C, C a D.

Položka č. 49

Úspešnosť 94,8 %. Obťažnosť 5,2 %.

Citlivosť 8,5 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 50

Úspešnosť 59,0 %. Obťažnosť 41,0 %.

Citlivosť 49,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 51

Úspešnosť 97,8 %. Obťažnosť 2,2 %.

Citlivosť 3,3 % veľmi slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 52

Úspešnosť 76,7 %. Obťažnosť 23,3 %.

Citlivosť 31,3 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 53

Posledný odsek ukážky 7 tvorí:

- (A) 1. súvetie: priama reč, prístavok, vedľajšia veta prívlastková,
2. súvetie: priama reč, vedľajšia veta predmetová, vedľajšia veta predmetová.
- (B) 1. súvetie: priama reč, vedľajšia veta prívlastková, vedľajšia veta prívlastková,
2. súvetie: priama reč, vedľajšia veta predmetová, vedľajšia veta príslovková.
- (C) 1. súvetie: priama reč, prístavok, vedľajšia veta prívlastková,
2. súvetie: priama reč, vedľajšia veta predmetová, vedľajšia veta prívlastková.
- (D) 1. súvetie: priama reč, prístavok, vedľajšia veta prívlastková,
2. súvetie: priama reč, vedľajšia veta príslovková, vedľajšia veta predmetová.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správnu odpoveď D volila väčšina žiakov, ktorí preukázali svoje vedomosti o priamej reči, druhoch vedľajších viet a prístavku.

Úspešnosť 57,4 %. Obťažnosť 42,6 %.
Citlivosť 41,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 54

Akým jazykovým štýlom je napísaná ukážka 7?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti o funkčných jazykových štýloch. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali rozpoznať *publicistický štýl*.

Úspešnosť 61,4 %. Obťažnosť 38,6.
Citlivosť 54,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 55

Ktorý slohový postup prevláda v ukážke 7?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky o slohových postupoch. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali rozpoznať *informačný slohový postup*. Úlohy vyžadujúce identifikáciu jazykového štýlu a slohového postupu sú menej úspešné aj na A úrovni.

Úspešnosť 55,3 %. Obťažnosť 44,7 %.
Citlivosť 23,4 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 56

Vypíšte z nasledujúcej vety v správnom poradí všetky spoluhlásky, v ktorých nastáva znelostná asimilácia (spodobovanie).

Až štvrtina ľudí nedokázala na tieto otázky odpovedať správne.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo zvukovej roviny jazyka, znelostná asimilácia. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali ako správnu odpoveď vypísať spoluhlásky *ž, z, d*. Úloha s najnižšou kognitívnou obťažnosťou robila žiakom ťažkosť. Spodobovanie sa učí už na prvom stupni základnej školy, takéto elementárne vedomosti sa na strednej škole neupevňujú, a tak ich žiaci zabúdajú.

Úspešnosť 49,9 %. Obťažnosť 50,1 %.
Citlivosť 53,3 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 57 – 64 sa viažu na ukážku č. 8

Tibor Žilka a kol. – Štruktúra literárneho diela
(úryvok)

Čas sa eviduje hlavne pri čítaní epického diela alebo pri sledovaní dramatickej inscenácie, televíznej a či rozhlasovej hry. V epike sa rozlišuje čas rozprávania a čas, ktorý je predmetom rozprávania. Reálny čas príbehu je obyčajne dlhší než čas v rámci textu (čas rozprávača), čo platí predovšetkým o literárnych dielach z obdobia realizmu (Kukučín, Tolstoj). Ak sa príbeh vyrozpráva stručne a plasticky, zvýrazní sa fiktívna (vymyslená) skutočnosť a text nadobudne črty dramatickosti. **Opačným prípadom je dlhé opisovanie takých udalostí v texte, ktoré trvali iba krátko.** Tento postup sa využíva v textoch s výrazným zastúpením úvahových motívov, predovšetkým v psychologických románoch a v dielach s dlhými opismi prírody. V epike prevláda minulý čas, v dráme sa využíva prítomný čas.

Kým pásmo rozprávača je v minulom čase, pásmo postáv charakterizuje dialogická forma v prítomnom čase.

V lyrike sa text buduje zo subjektívnych dojmov a čas je v nej všeobecný, lebo sa môže vzťahovať na minulosť, prítomnosť aj budúcnosť. Lyrický text je v samej podstate založený na nadčasovom princípe.

Položka č. 57

Do ktorej jazykovej formy patria umelecké texty, ktoré nevyjadrujú čas priamo, bezprostredne?

- (A) Do drámy. (B) Do umeleckej prózy.
(C) Do epickej poézie. (D) Do lyrickej poézie.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Zaradená bola do tematického celku 1.3 Literárne druhy. Špecifickým cieľom úlohy bolo vybrať informáciu z textu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci sa v odbornom texte dobre zorientovali, správna odpoveď D im nerobila väčšie problémy.

Úspešnosť 79,0 %. Obťažnosť 21,0 %.

Citlivosť 39,3 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 58

Ako sa volá štylisticko-gramatická forma vyjadrenia, pri ktorej sa uprostred minulého času rozprávania príbehu zrazu použije prítomný čas?

- (A) predminulý čas (B) historický prítomný čas
(C) časový paralelizmus (D) predprítomný čas

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia a 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie a štylistiky, historický prítomný čas. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Úloha si vyžadovala reprodukovať vedomosti, správnu odpoveď B vedeli dobrí žiaci, slabí žiaci tipovali, otázku riešili zle.

Úspešnosť 60,6 %. Obťažnosť 39,4 %.

Citlivosť 50,2 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 59

V ktorej z možností je uvedený prísudok z poslednej vety ukážky 8?

- (A) je   (B) je založený   (C) je text   (D) je na princípe

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali identifikovať prísudok v odpovedi B. Úloha bola pre väčšinu žiakov ľahká.

Úspešnosť 90,9 %. Obťažnosť 9,1 %.

Citlivosť 19,4 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 60

Ktorá veta je napísaná pravopisne správne?

- (A) Na ceste bolo blato, ale chodník popri priekope, kadiaľ chodili ľudia už vysychal.
(B) Keď vyšli pred dom, kone hlasno frkali a hrabali v snehu, ale kurátor prikázal synovi výjsť z dvora.
(C) Žulovič hľadel do zeme a kýval namrzene plecom, veď čo sa dalo robiť iné?
(D) Bratia sa dohovorili, zatiaľ len predbežne, že sa stretnú na sneme a, že tam spor urovnajú.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z pravopisu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je C. Mnohých žiakov zmiatol distraktor B. Žiaci mali prejaviť svoje vedomosti o písaní čiarky v jednoduchej vete a v súvetí. Pravopisná otázka robila žiakom ťažkosť, veľa ich len tipovalo.

Úspešnosť 47,0 %. Obťažnosť 53,0 %.

Citlivosť 39,5 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 61

V ktorej možnosti sú priezviská Tolstoj, Balzac, Verne a Orlov napísané v správnom tvare inštrumentálu jednotného čísla?

- (A) (s) Tolstojom, Balzacom, Vernom, Orlovom
(B) (s) Tolstým, Balzakom, Vernem, Orlovým
(C) (s) Tolstojom, Balzakom, Verneom, Orlovom
(D) (s) Tolstým, Balzacom, Vernom, Orlovom

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, tvorba inštrumentálu priezvisk. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali aplikovať svoje vedomosti zo skloňovania cudzích priezvisk. Správnu odpoveď D si volilo menej žiakov, ale boli to tí, ktorí boli v teste celkovo úspešní.

Úspešnosť 38,6 %. Obťažnosť 61,4 %.

Citlivosť 47,3 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 62

Ktoré dva slohové postupy, podľa ukážky 8, spôsobujú spomalenie deja v epickom diele?

Položka č. 63

Napište dve slová, ktoré na základe ukážky 8 patria na zakryté miesto v nasledujúcej vete.

Epický text získa na dramatickosti, ak sa podá [ ] a [ ]

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úloh bolo vybrať informácie z textu. Mali testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci si museli text prečítať veľmi pozorne a prejaviť schopnosť jednoduchej významovej transformácie. Priamo z textu sa správne odpovede dali vydedukovať. V texte sa priamo spomína ...úvahových...opismi...a slová, ktoré sa mali doplniť do položky 63 ... *stručne a plasticky*...Text pozorne prečítala polovica žiakov. Správna odpoveď pre položku č. 62 je *úvahový/výkladový, opisný*.

Položka č. 62

Úspešnosť 50,6 %. Obťažnosť 49,4 %.

Citlivosť 58,2 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 63

Úspešnosť 89,6 %. Obťažnosť 10,4 %.

Citlivosť 27,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 64

Napište názov vednej disciplíny, zaoberajúcej sa literatúrou, do ktorej patrí text ukážky 8.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z lexikológie, terminológia. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Úloha bola na najvyššom stupni kognitívnej náročnosti. Žiaci aj z textu mohli vydedukovať odpoveď – *teória literatúry*. Mohli využiť aj vedomosti z literatúry. Vedné disciplíny sa učia, teóriou literatúry sa zaoberajú, je aj v cieľových požiadavkách. Odpoveď vyplýva priamo z obsahu ukážky. Až 31,53 percent žiakov úlohu neriešilo, časť z nich iste aj z časových dôvodov.

Úspešnosť 21,8 %. Obťažnosť 78,2 %.

Citlivosť 37,3 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

4.2 Interpretácia a hodnotenie položiek testu SJL úroveň B

Test zo slovenského jazyka a literatúry úroveň B bol administrovaný v dvoch variantoch, ktoré boli rovnomerne rozdelené a nezistili sme medzi nimi štatisticky významné (signifikantné) rozdiely v priemernej úspešnosti. Pri interpretácii a hodnotení položiek sme použili variant testu **6840**.

Úlohy 01 – 08 sa viažu na ukážku 1

Erich Maria Remarque – Traja kamaráti

(úryvok)

„Preboha, Pat...“
„Som šťastná,“ povedala.

Stál som tu a hľadel som na ňu. Boli to iba dve slová, ale boli to slová, aké som ešte nikdy nepočul. Poznal som dosť žien, ale vždy to boli iba povrchné stretnutia, dobrodružstvá, občas zaujímavá hodina, večer vo dvojici, útek pred sebou, pred zúfalstvom, pred prázdnotou. Nechcel som ani, aby to bolo inak, lebo som sa naučil, že človek sa na nikoho nemôže spoľahnúť okrem seba a prípadne na kamaráta. Teraz som si naraz uvedomil, že jestvuje človek, pre ktorého niečo znamená jednoducho už tým, že som tu a že som šťastný, pretože tu som. Je to láska a je to aj niečo iné. Niečo, pre čo sa oddá život. Pre lásku muž nemôže žiť. Pre človeka áno.

Chcel som to Pat povedať, ale nemohol som. Ťažko sa hľadajú slová, keď sú naozaj potrebné. A aj vtedy, keď tie pravé slová poznáme, hanbíme sa ich vysloviť. Všetky tieto slová patria do dávnejších storočí. Naša doba ešte nenašla svoje slová pre city. Vie byť iba neviazaná a prostoreká – všetko ostatné je nepravé.

Položka č. 01

Robby, rozprávač v ukážke 1, sa hanbil vyznať svoje city k Pat, pretože

- (A) na to nebola vhodná doba.
- (B) sa ešte nechcel viazať k žiadnej žene.
- (C) si nebol istý, či by našiel vhodné slová.
- (D) nevedel, čo k nej vlastne cíti.

Položka č. 02

Prečo Robby, rozprávač v ukážke 1, vyhľadával iba nezáväznú vzťahy so ženami?

- (A) Báľ sa sklamaniam.
- (B) Neveril si.
- (C) Chcel si len užiť.
- (D) Nechcel sa ešte ženit.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Autor je v Cieľových požiadavkách pre SJL B, konkrétne dielo nie je. Špecifickým cieľom úloh bola myšlienková analýza neznámeho textu, jeho interpretácia. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Správne odpovede sú C a A.

Položka 01

Úspešnosť 78,1 %. Obťažnosť 21,9 %.

Citlivosť 10,3 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 02

Úspešnosť 74,6 %. Obťažnosť 25,4 %.

Citlivosť 22,1 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 03

V ktorej možnosti je správne uvedený slovný druh prvého slova ukážky 1?

- (A) príslovka
- (B) citoslovce
- (C) oslovenie
- (D) podstatné meno

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, správne zaradiť slovo *Preboha*. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je B.

Úspešnosť 71,2 %. Obťažnosť 28,8 %.

Citlivosť 44,5 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 04

Aký umelecký jazykový prostriedok sa nachádza v nasledujúcich dvoch vetách ukážky 1?
Pre lásku muž nemôže žiť. Pre človeka áno.

- (A) epifora   (B) anafora   (C) inverzia   (D) epanastrofa

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika literárneho textu. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali určiť, aký umelecký výrazový prostriedok predstavujú dané vety. Distraktormi boli rôzne umelecké prostriedky, z ktorých mali vybrať správnu odpoveď. Správnu odpoveď B si volila väčšina žiakov. Distraktory C a D si volili žiaci v teste celkovo úspešní. Žiakov pri výbere distraktora D mohla pomýliť druhá veta (*Pre človeka áno.*), kde je elipsa – vypustilo sa sloveso. Tento jazykový jav nevedeli pomenovať, preto označili termín, ktorý nepoznali. Z uvedeného môžeme vyvodzovať, že žiaci majú problém pri určovaní umeleckých prostriedkov. Správna odpoveď *anafora* v cieľových požiadavkách je. Úloha vykázala nevyhovujúce štatistické ukazovatele, preto bola prebodovaná.

Úspešnosť 50,4 %. Obťažnosť 49,6 %.

Citlivosť 18,6 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 05

V ktorej možnosti nie je uvedené synonymum k slovu *prostoreká*?

- (A) priama, bez okolkov   (B) neokrôchane úprimná
 (C) pravdivá, bez spoločenských ohľadov   (D) jednoducho sa vyjadrujúca

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Bola formulovaná záporne. Testovala lexikálny význam slova a slovnú zásobu. Žiaci mali vyznačiť správny význam slova *prostoreká*. Správna odpoveď je D, ale aj distraktor C si volili žiaci v teste celkovo úspešní.

Úspešnosť 46,8 %. Obťažnosť 53,2 %.

Citlivosť 19,1 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 06

Napište slovesný tvar, ktorým by sa pasívna konštrukcia v nasledujúcom súvetí zmenila na aktívnu. *Ťažko hľadáme slová, keď sú naozaj potrebné.*

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, vytvoriť slovesný tvar. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Správna odpoveď je *potrebujeme/by sme potrebovali/budeme potrebovať*. Otázka si vyžadovala krátku odpoveď. Vzhľadom na nízku úspešnosť úlohy predpokladáme, že žiaci mali ťažkosti s terminológiou *pasívna a aktívna konštrukcia*. Dobří žiaci boli v riešení tiež málo úspešní, ale úloha ich viditeľne odlišila od slabých žiakov. 23,54 percent žiakov úlohu vynechalo a neriešilo ju.

Úspešnosť 21,1 %. Obťažnosť 78,9 %.

Citlivosť 50,3 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 07

Ako sa nazýva zvýraznený viacnásobný vetný člen v slovnom spojení *útek pred sebou, pred zúfalstvom, pred prázdnotou*?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe, určiť *nezhodný prívlastok*. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali preukázať vedomosti nadobudnuté už na základnej škole. Na nízkej úspešnosti vidno, že úloha na druhom stupni kognitívnej náročnosti robí žiakom ťažkosť, na utvrdzovanie učiva zo syntaxe na strednej škole je málo času. 15,84 percent žiakov úlohu vôbec neriešilo.

Úspešnosť 23,8 %. Obťažnosť 76,2 %.

Citlivosť 47,1 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 08

Napíšte tvar neurčitku slovesa *som*.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, vytvoriť neurčitok slovesa. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Správna odpoveď je *byť*.

Úspešnosť 81,6 %. Obťažnosť 18,4 %.

Citlivosť 53,4 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 09 – 16 sa viažu na ukážku 2

Sofokles – Antigona (úryvok)

ANTIGONA: Chceš ešte niečo iné ako moju smrť?

KREON: Nie, nechcem. Tvoja smrť mi postačí.

ANTIGONA: Čo teda váhaš? Mne sa bridí každé slovo z tvojich úst a nechcem, aby sa mi nebridilo. Tebe sa zas iste bridí všetko na mne. Ale uznaj – čím by som si mohla získať väčšiu slávu než tým, že som ho pochovala? Títo všetci by mi dali za pravdu, no strach im zviazal jazyk. To len tyranovi žičí šťastie okrem iného i v tom, že môže hovoriť a robiť, čo si zmyslí.

KREON: Tak to vidíš z celých Téb ty sama!

ANTIGONA: Vidia to aj ostatní, no pred tebou sú ticho.

KREON: Nehanbíš sa, že sa správaš inak ako ostatní?

Položka č. 09

Ktoré z nasledujúcich tvrdení o diele Antigona nie je pravdivé?

- (A) Z formálnej stránky sa odlišuje od súčasnej drámy tým, že v nej vystupuje zbor.
- (B) Hlavnou myšlienkou je nadradenie božích zákonov nad ľudskými zákonmi.
- (C) Kreonta zbavili vlády v Tébach a vyhnaní ho z vlasti.
- (D) Antigona sa dokázala postaviť Kreontovej tyranii.

Položka č. 10

Ktoré z uvedených tvrdení o postave Kreonta je pravdivé?

- (A) Kreon si váži ženy, uznáva ich, nevyvyšuje sa nad nimi.
- (B) Kreon je ohľaduplný k iným ľuďom, akceptuje ich názory.
- (C) Kreon má dobrý a láskavý vzťah k rodine, ale je bezohľadný k iným.
- (D) Kreon napokon uznáva svoju vinu a uvedomuje si, že prišiel o všetko.

Úlohy boli zaradené do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery, antická literatúra. Autor aj dielo sú v Cieľových požiadavkách pre SJL B. Špecifickým cieľom úloh bola obsahová analýza známeho textu, text je v čítanke. Mali testovať myšlienkovú operáciu – interpretácia. Otázky sa viazali aj na čítanie s porozumením. Žiaci mali určiť, ktorý z uvedených výrokov nie je/sú správny. Správne odpovede sú C a D.

Položka č. 09

Úspešnosť 47,1 %. Obťažnosť 52,9 %.

Citlivosť 43,6 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 10

Úspešnosť 66,8 %. Obťažnosť 33,2 %.

Citlivosť 51,0 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 11

V ktorej možnosti je najlepšie vystihnutý význam slovného spojenia *strach im zviazal jazyk* z ukážky 2?

- (A) plietol sa im jazyk
- (B) vyschlo im v ústach
- (C) zalepili si ústa
- (D) báli sa prehovoriť

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať frazeologizmus zo sémantického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – interpretácia. Správnu odpoveď D si volili takmer všetci žiaci, otázka bola pre všetkých žiakov takmer rovnako ľahká.

Úspešnosť úlohy 98,4 %. Obťažnosť 1,6 %.

Citlivosť 5,0 % veľmi slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 12

Znakom drámy ako literárneho druhu je, že

- (A) v nej rozprávač zvyčajne neexistuje.
- (B) postavy nemôžu vyjadrovať svoje pocity, myšlienky a nálady.
- (C) reálny čas príbehu je zvyčajne kratší ako čas v texte.
- (D) v nej dominuje minulé čas.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.3 Literárne druhy, dráma. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali preukázať vedomosti o znakoch drámy. Správna odpoveď v *dráme zvyčajne rozprávač neexistuje* (A) oslovila väčšinu žiakov, ale mnohí žiaci v teste celkovo úspešní si volili distraktor C. Položka bola takmer rovnako obťažná pre všetkých žiakov.

Úspešnosť 54,3 %. Obťažnosť 45,7 %.

Citlivosť 12,9 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 13

Ktorá z uvedených viet je napísaná pravopisne správne?

(A) Antigona bola statočnejšia, ako väčšina mužov v Aténach.

(B) Peťo, pod', prosím ťa, k tabuli!

(C) Vieš, čo bude nasledovať keď sa Kreon dozvie, že si ho pochovala?

(D) Navyše ho ani škola nelákala a tak odišiel z lýcea i z domu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka, prozodické vlastnosti reči. Špecifickým cieľom bolo analyzovať prejavy z hľadiska ortografie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia a analýza. V úlohe bolo treba preukázať vedomosti z pravopisu, písanie čiarky vo vetách. Patrila medzi náročnejšie tým, že v správnej odpovedi B boli nahromadené javy – oslovenie, vsuvka. Žiaci mali pozorne analyzovať každú vetu, identifikovať pravopisné chyby. Distraktor D si volilo tiež veľa žiakov. Písanie čiarok vo vete, resp. v súvetí sa učia žiaci už na základnej škole. Nízka úspešnosť svedčí o tom, že si gramatické učivo na stredných školách neprecvičovali a neutvrďovali v dostatočnej miere.

Úspešnosť 15,7 %. Obťažnosť 84,3 %.

Citlivosť 39,1 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 14

Určte literárny žáner diela, z ktorého je ukážka 2.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.4 Literárne žánre. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín svetovej literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Úloha bola zameraná na identifikovanie literárneho žánru diela Antigona ako *tragédie*.

Úspešnosť 37,7 %. Obťažnosť 62,3 %.

Citlivosť 73,0 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 15

Napište slovo, na ktoré odkazuje zámeno *ho* v druhom prehovore Antigony v ukážke 2.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorba slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo obsahovo analyzovať známy text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – interpretácia, dedukcia. Žiaci mali preukázať schopnosť vydedukovať, koho mala Antigona na mysli, keď použila zámeno *ho*. Správnou odpoveďou bolo *brata/Polineika*. Otvorenú úlohu s krátkou odpoveďou dobrí žiaci zvládli úspešne.

Úspešnosť 34,3 %. Obťažnosť 65,7 %.

Citlivosť 72,0 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 16

Ako sa volá prehovor jednej postavy, ktorý je súčasťou dialógu v dráme?

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.5 Štruktúra literárneho diela. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali správne odpovedať, že prehovor postavy v dráme sa volá *replika*. V teórii literatúry pri dialógu v dráme sa to žiaci učia, termín sa v ich odbornej

literatúre nachádza. Úloha na najnižšom stupni kognitívnej obťažnosti robila ťažkosti žiakom zrejme preto, že nerozumeli termínu *prehovor*. Žiaci pri jej riešení dosahovali úspešnosť len okolo 70 percent.

Úspešnosť 24,1 %. Obťažnosť 75,9 %.

Citlivosť 56,1 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 17 – 24 sa viažu na ukážku 3

Ján Kostra – Moja rodná
(úryvok)

*Zachcelo sa mi zrazu šepkať slová
Moja rodná*

*Ej zablúdili sme zablúdili
v krtisku bolesti a smútkov
ďalekým mestám vyznávali lásku
a bledým kráskam posielali verše
v poryvoch vetra ktorý zrážal listy
prastarej jari*

*A ty si zatiaľ vyčkávala na mňa
ty verná rodná hruda kamenistá
pás poľa zemiakového
pokorný ovsík chudoby trnka na medzi
šíp
nepoddajný strážca krehkej nádhery
slepej ruže*

*A ty si zatiaľ vyčkávala na mňa
šatôčku vyšívala
v pokornej pýche svojej panenskej
ty ktorá nepoznala si dosiaľ chvály
milencových úst*

*Ty bosá kráľovná moja
pastierka jahniat najbelších
svätica slnkom opálená
na brehoch najsладších vôd*

...
*Zhadzujem na prah mošnu žobrácku
palicu lámam družku blúdení
a padám tvárou v lono trávnaté
Moja rodná*

Položka č. 17

Ktorý z uvedených motívov dominuje v básni *Moja rodná*?

- (A) Motív človeka zápasiaceho s každodenným údelom.
- (B) Motív matky, ktorá trpezlivo čakala na syna.
- (C) Motív naplnenej lásky k žene.
- (D) Motív úprimnej lásky k domovine.

Položka č. 18

V celej básni *Moja rodná* cítiť kontrast, rozpor medzi

- (A) vlasťou a cudzinou.
- (B) láskou k matke a láskou k vlasti.
- (C) prítomnosťou a budúcnosťou.
- (D) krásou a škaredosťou.

Položka č. 19

Posledná strofa básne Moja rodná vyjadruje

- (A) básnikovo rozhodnutie skončiť s tuláckym životom.
- (B) básnikovo pranie necestovať viac do cudziny.
- (C) básnikovu túžbu zomrieť v rodnom dome.
- (D) básnikovu nádej, že doma skôr zbohatne.

Úlohy 17, 18, 19 boli zamerané na čítanie s porozumením a na interpretáciu textu. Báseň Jána Kostru nie je v cieľových požiadavkách ako štandardizované dielo, ale text básne nie je neznámy, je uvedený v čítanke, žiaci ho môžu poznať. Úlohy mali testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia.

Položka č. 17

Úspešnosť 94,7 %. Obťažnosť 5,3 %.

Citlivosť 12,6 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 18

Úspešnosť 85 %. Obťažnosť 15,0 %.

Citlivosť 30,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 19 patrila medzi ťažšie. Všetky úlohy na čítanie s porozumením mali druhú kognitívnu úroveň, ale poézia je na pochopenie pre študentov náročnejšia. Aj keď si správnu odpoveď A volila väčšina žiakov, dobrí žiaci volili aj distraktor B. Formulácia „...*necestovať viac do cudziny*“ môže evokovať *koniec tuláckeho života*. Úloha napriek svojej vysokej úspešnosti bola prebodovaná, vykázala nevyhovujúce štatistické ukazovatele. Distraktor B žiakov pomýlil.

Úspešnosť 71,7 %. Obťažnosť 28,3 %.

Citlivosť 21,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 20

Aký umelecký básnický prostriedok predstavuje nasledujúce dvojveršie ako celok?

A ty si zatiaľ vyčkávala na mňa

ty verná rodná hruda kamenistá

- (A) prirovnanie   (B) hyperbola   (C) epiteton   (D) personifikácia

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika literárneho textu. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je D.

Úspešnosť 67,2 %. Obťažnosť 32,8 %.

Citlivosť 47,4 dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 21

Ktorý z uvedených literárnych smerov vznikol v medzivojnovom období?

- (A) symbolizmus   (B) vitalizmus
(C) realizmus   (D) impresionizmus

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Úloha s najnižšou kognitívnou úrovňou preverovala vedomosti o literárnych smeroch medzi dvoma vojnami. Správna odpoveď B bola zastúpená najväčším počtom žiakov. Mnoho žiakov napriek jednoznačnosti úlohy svoje odpovede tipovalo.

Úspešnosť 32,6 %. Obťažnosť 67,4 %.

Citlivosť 42,1 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 22

Vypíšte z nasledujúceho verša spoluhlásku, v ktorej nastáva znelostná asimilácia (spodobovanie).

Oheň praská v kozube západu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka, prozodické vlastnosti reči. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo zvukovej roviny jazyka. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Cieľom úlohy bolo vyhľadať v ukážke slovo, v ktorom nastáva spodobovanie. Žiaci mali ako správnu odpoveď vypísať predložku v. Úlohu so strednou kognitívnou obťažnosťou riešili žiaci priemerne.

Úspešnosť 55,6 %. Obťažnosť 44,4 %.

Citlivosť 53,8 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 23

Napíšte prvý stupeň prídavného mena *najlepší*.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, stupňovanie prídavných mien. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správna odpoveď je *biely*.

Úspešnosť 78,5 %. Obťažnosť 21,5 %.

Citlivosť 33,9 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 24

Napíšte vzor podstatného mena *nebesá*.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, vzor podstatného mena. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Jednoduchá otázka s najnižším stupňom kognitívnej obťažnosti vyžadovala od žiakov aplikovať elementárne vedomosti. Zaradiť slovo do skloňovacieho vzoru *mesto* robilo slabším žiakom ťažkosť.

Úspešnosť 67,7 %. Obťažnosť 32,3 %.

Citlivosť 44,2 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 25 – 32 sa viažu na ukážku 4

Boris Filan – Klasika

*Chcem ťa pozvať na večeru, kde na to však vziať.
V nešťastí priatelia, v núdzi len nápad.
Index a česť nedá sa zjesť.
Normálne dostávam hlad.*

*Všetci kričia: Nepožičiam! Najprv nám ty vráť.
Láska a peniaze stále nás trápia.
Bud' ako bud', dnes nemám chuť
na párky pod Grandkou stáť.*

Antikvariát!

*Za pár zlých básnikov môžeme si predjedlo dať,
za dva diely Shakespeara bude nás polievka hriať,
nad rezňom od bratov Čapkovcov môžeme sa smiať,
Lev Tolstoj je zákusok – pán hlavný, drobné nám vráť.*

Aj preto mám klasikov z otcovej knižnice rád.

Položka č. 25

Ktoré z nasledujúcich tvrdení nevyplýva z ukážky 4?

- (A) Zaľúbený básnik sa chce ukázať v dobrom svetle pred priateľkou.
- (B) Nedostatok peňazí na kvalitnú večeru vedie básnika do antikvariátu.
- (C) V núdzi človeku najlepšie pomôžu len ozajstní priatelia.
- (D) Básnik má pozitívny vzťah ku klasickej literárnej tvorbe.

Úloha bola zameraná na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bola interpretácia umeleckého textu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Úloha na druhej kognitívnej úrovni obťažnosti si vyžadovala pozorné prečítanie textu, z ktorého mali žiaci vydedukovať správnu odpoveď C. Nižšiu úspešnosť mala úloha zrejme preto, že bola formulovaná záporne.

Úspešnosť 43,7 %. Obťažnosť 56,3 %.

Citlivosť 34,1 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 26

Akým slovným druhom sú slová **hlavný** a **drobné** vo verši *Lev Tolstoj je zákusok - pán hlavný, drobné nám vráť?*

- (A) podstatné mená
- (B) spodstatnené prídavné mená
- (C) slovesné podstatné mená
- (D) trpné prídavné mená

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie, rozlíšiť spodstatnené prídavné meno. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Správnu odpoveď B si volila väčšina žiakov, distraktor A volili žiaci v teste celkovo úspešní, ktorí zrejme nezvládli terminológiu, nepostrehli rozdiel medzi *podstatným menom* a *spodstatneným prídavným menom*.

Úspešnosť 75,6 %. Obťažnosť 24,4 %.

Citlivosť 15,4 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 27

Aký veršový systém uplatnil Boris Filan vo svojej básni?

- (A) sylabický
- (B) voľný verš
- (C) časomerný
- (D) sylabotonický

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.7 Metrika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali zo štyroch možností vybrať správny veršový systém. Správnu odpoveď D si zvolilo menej žiakov ako distraktor B, ktorí si volili žiaci v teste celkovo úspešní. Aby distraktor B nebol zavádzajúci, autori testu pridali k piesňovému textu interpunkciu, ktorá v originálnom texte nie je. Keďže v texte bola interpunkcia, žiaci mali voľný verš vylúčiť. Úloha bola pre všetkých žiakov takmer rovnako ťažká. Vzhľadom na nevyhovujúce štatistické ukazovatele bola otázka prebodovaná.

Úspešnosť 14,7 %. Obťažnosť 85,3 %.

Citlivosť 12,5 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 28

Ktorý z nasledujúcich literárnych žánrov zaradíme do lyriky?

- (A) román
- (B) elégia
- (C) epos
- (D) tragédia

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.4 Literárne žánre, lyrické žánre. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Dosiahnutá nižšia úspešnosť úlohy bola spôsobená slabými žiakmi, ktorým určenie literárneho žánru robilo ťažkosť, preto odpovede zrejme tipovali. Správne odpovedali dobrí žiaci, ktorí volili odpoveď B.

Úspešnosť 59,0 %. Obťažnosť 41,0 %.

Citlivosť 70,8 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 29

V ktorej možnosti je uvedené meno autora zbierky básní Dotyky, ktorého viaceré básne boli zhudobnené?

(A) Milan Rúfus   (B) Dušan Mitana   (C) Miroslav Válek   (D) Ján Smrek

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín slovenskej literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Úloha mala najnižšiu kognitívnu náročnosť. Dielo Dotyky od M. Válka (správna odpoveď) je štandardizovaným dielom. Priemernú úspešnosť môžeme pripísať faktu, že slovenská poézia po roku 1945 (súčasná poézia) sa v školských tematických plánoch nachádza až v mesiacoch apríl, máj.

Úspešnosť 52,3 %. Obťažnosť 47,7 %.

Citlivosť 43,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 30

Vypíšte z druhej strofy básne Klasika ustálené slovné spojenie, v ktorom sú slovesá v inom ako oznamovacom spôsobe.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, tvorenie slov, frazeologizmus a 2. 2 Morfológia, gramatické kategórie slovesné. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie a morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Úlohou žiakov bolo nájsť ustálené slovné spojenie a určiť slovesný spôsob. Vzhľadom na otvorený typ úlohy sa môžeme len domnievať, že frazeologizmus *bud' ako bud'* žiaci nepoznajú, je menej frekventovaný, alebo im robil ťažkosti *slovesný spôsob podmieňovací*, ktorý mali identifikovať. Aj dobrí žiaci v tejto otázke dosiahli nižšiu úspešnosť.

Úspešnosť 27,1 %. Obťažnosť 72,9 %.

Citlivosť 46,5 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 31

Názov básne v ukážke má rovnaký slovný základ ako literárne obdobie 17. – 18. storočia. Napíšte názov literatúry tohto obdobia.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery a 1.1 Lexikológia, tvorenie slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín slovenskej literatúry a z lexikológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Správna odpoveď je *klasicizmus/literatúra klasicizmu/klasicistická literatúra*.

Úspešnosť 78,1 %. Obťažnosť 21,9 %.

Citlivosť 46,0 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 32

Prepíšte zvýraznenú časť druhej strofy básne tak, že zmeníte 1. osobu jednotného čísla na 2. osobu jednotného čísla a doplňte chýbajúce interpunkčné znamienka.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia a 1.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo definovať gramatickú osobu a priamu reč. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Úloha na druhom stupni kognitívnej náročnosti vyžadovala od žiakov dva kroky.

Nepredpokladáme, že by mali žiaci problém pri zmene gramatickej osoby. Domnievame sa, že v odpovedi žiaci urobili chyby v správnom zápise interpunkčných znamienok. Správna odpoveď je *Všetci kričia: „Nepožičaj!“/Všetci kričia: „Nepožičiaš!“*.

Úspešnosť 33,7 %. Ťažnosť 66,3 %.

Citlivosť 52,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 33 – 40 sa viažu na ukážku 5

Dušan Mitana – Patagónia

(úryvok)

Boli sme si takí blízki, až ma to desilo. Obával som sa, čo sa stane, až si už nebudeme môcť byť bližší. Čím bližšie, tým ďalej? Kedy sa to stane zvykom? A čo urobíme, až to zistíme? Potiahneme rezignovane tú káru až do spoločnej staroby? Udrží nás spolu dieťa? Urobíme ďalšie deti, aby sme boli nútení rozísť sa? Možno sa deti robia iba preto, aby si človek uvedomil svoju zraniteľnosť a nevyhnutnosť držať s tým druhým. Každé dieťa si odkrýva ďalšie slabé, zraniteľné miesto; úder, ktorý by som vydržal, keď som sám, ma možno zloží, keď ho chytí dieťa.

Boli sme iba na začiatku cesty do Patagónie.

Pomaly som si začínal uvedomovať, že hra sa končí. Bolo mi to smiešne, ale začínala na mňa doliehať zodpovednosť hlavy rodiny. Bolo treba zohnať nejaký normálny byt, bolo treba nájsť nejaké normálne zamestnanie. No predovšetkým bolo treba skončiť hru na spisovateľa. Alebo vo mne niečo je, alebo sa presvedčím, že som si to po celý čas iba nahováral, a vrátim sa domov a poprosím otca o odpustenie a poviem mu: mal si pravdu.

Položka č. 33

Ktoré z nasledujúcich tvrdení o postave z ukážky 5 nevyplýva?

- (A) Hľadá si vlastný životný priestor.
- (B) Hľadá zmysel partnerstva.
- (C) Hľadá spôsob, ako sa ospravedlniť otcovi.
- (D) Hľadá odpoveď na otázku, či má literárny talent.

Položka č. 34

V ktorej možnosti je správne vysvetlený význam zvýrazneného slova v slovnom spojení *potiahneme káru*?

- (A) materstvo
- (B) partnerstvo
- (C) ojazdené auto
- (D) blízkosť

Položka č. 35

Ktorá z nasledujúcich viet by mohla byť najpravdepodobnejším pokračovaním poslednej vety ukážky 5?

- (A) Začal som starnúť.
- (B) Nikdy som nemal byť hráč.
- (C) Do Patagónie tento rok nepôjdem.
- (D) Písanie ma neuživí.

Úlohy boli zamerané na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úloh bola myšlienková analýza textu, jeho interpretácia. Mali testovať myšlienkovú operáciu – hodnotenie a dedukcia. Autor je v cieľových požiadavkách, konkrétne dielo nie je, ale v čítanke je úryvok z diela a konkrétne aj úryvok, ktorý mali žiaci analyzovať, teda text mohli žiaci poznať. Úloha v položke 33 je formulovaná záporne, čo mohlo byť dôvodom vyššej obtiažnosti. Správne odpovede sú C, B, D.

Položka č. 33

Úspešnosť 39,8 %. Obtiažnosť 60,2 %.

Citlivosť 46,5 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 34

Úspešnosť 85,8 %. Obtiažnosť 14,2 %.

Citlivosť 20,9 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 35

Úspešnosť 76,2 %. Obtiažnosť 23,8 %.

Citlivosť 30,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 36

Ktoré z nasledujúcich tvrdení je pravdivé?

(A) V ukážke 5 sa nachádza vševediaci rozprávač.

(B) Na základe témy a použitých jazykových prostriedkov patrí text v ukážke 5 do lyrizovanej prózy.

(C) Autor textu ukážky 5 je predstaviteľom slovenskej literatúry po roku 1945.

(D) V texte ukážky 5 prevláda rozprávací slohový postup.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Úlohou bolo zaradiť tvorbu D. Mitanu do literárneho obdobia. Správna odpoveď je C.

Úspešnosť 34,3 %. Obtiažnosť 65,7 %.

Citlivosť 48,9 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 37

Z koľkých slabík sa skladá slovo *Patagónia*?

(A) 4

(B) 5

(C) 8

(D) 9

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo zvukovej roviny jazyka. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali prejavovať svoje vedomosti o hláskovom systéme a spočítavať slabiky v dlhom slove cudzieho pôvodu. Správna odpoveď je B. Dôvod priemernej úspešnosti otázky na strednom stupni kognitívnej náročnosti vidíme v tom, že žiaci nepoznajú pravidlá o delení dvojhlasok v cudzích slovách.

Úspešnosť 48,3 %. Obtiažnosť 51,7 %.

Citlivosť 28,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 38

Akým vetným členom je zvýraznené slovo v nasledujúcej vete? *Udrží nás spolu diet'a?*

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. S určením *podmetu* mali ťažkosti najmä žiaci v teste celkovo menej úspešní.

Úspešnosť 60,4 %. Obťažnosť 39,6 %.

Citlivosť 50,6 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 39

Napište nominatív jednotného čísla zámena (*na*) *mňa*.

Položka č. 40

Vypíšte z posledného súvetia ukážky 5 vokalizovanú predložku.

Úlohy boli zaradené do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úloh bolo aplikovať vedomosti z morfológie. Mali testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Domnievame sa, že úlohy s najnižším stupňom kognitívnej náročnosti riešili niektorí slabší žiaci menej úspešne preto, že v zadaní nerozumeli termínom nominatív a vokalizovaná predložka. Správne odpovede sú *ja, vo*.

Položka č. 39

Úspešnosť 77,2 %. Obťažnosť 22,8 %.

Citlivosť 52,8 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 40

Úspešnosť 57,2 %. Obťažnosť 42,8 %.

Citlivosť 64,4% veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 41 – 48 sa viažu na ukážku 6

Ruský vlak zničili ultranacionalisti

(úryvok)

Za bombový útok na expres Moskva - Petrohrad sú pravdepodobne zodpovední ruskí ultranacionalisti. Napísal to Valerij Michajlovič Konev z agentúry Interfax s odvolaním sa na zdroj blízky vyšetrovateľom.

„Detektívi a vyšetrovatelia pracujú na viacerých verziách, ale prevláda názor, že do teroristického útoku boli zapletené organizácie extrémnych nacionalistov,“ citovala tlačová agentúra hovorca moskovskej polície. Rýchlovlak Nevský expres sa vykoľajil v pondelok v noci po výbuchu bomby, ktorá bola nastražená na trati.

Niekoľko vozňov sa prevrátilo, zranených bolo vyše 60 ľudí. Katastrofa sa obišla bez obetí na ľudských životoch. Ruskí ultranacionalisti sa zvyčajne obmedzujú na pouličné bitky s robotníkmi tmavej pleti, ale majú na svedomí aj niekoľko bombových útokov. Vlni v júni vyhodili do vzduchu vlak Groznyj - Moskva. Vyšetrovatelia uviedli, že odpaľovacie systémy sa v oboch prípadoch zhodujú. Páchatelia minuloročného útoku už boli chytení aj odsúdení.

(16. 8. 2007, *Sme*, upravené)

Položka č. 41

Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z ukážky 6?

- (A) Agentúra Interfax napísala, že ultranacionalisti často vyvolávajú konflikty s ruskými robotníkmi.
- (B) Ruskí detektívi pracujú na viacerých verziách okolností útoku aj napriek tomu, že hlavných aktérov už chytili a odsúdili.
- (C) Vyšetrovatelia si myslia, že na obidva vlaky zaútočili tí istí páchatelia, lebo využili rovnaký spôsob aktivácie výbušniny.
- (D) Katastrofa si vyžiadala aj veľké straty na ľudských životoch, celkovo zomrelo viac ako 60 ľudí.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať neznámy publicistický text. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Úloha patrila medzi náročnejšie, interpretácia a porozumenie publicistického textu robila viacerým žiakom problémy, čo potvrdzuje aj priemerná úspešnosť. Vydedukovať z ponúkaných možností správnu odpoveď C mali problém aj dobrí žiaci, úlohu riešili na 75 percent. Dosiahnutý výsledok svedčí o tom, že žiaci nie sú zvyknutí analyzovať vecný text.

Úspešnosť 55,8 %. Obťažnosť 44,2 %.

Citlivosť 33,0 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 42

Ktorý slohový postup prevláda v ukážke 6?

- (A) opisný
- (B) informačný
- (C) rozprávací
- (D) výkladový

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Úlohou žiakov bolo určiť *informačný* slohový postup. Uvedenie prameňa bolo do istej miery nápovedné, preto úloha bola pre všetkých takmer rovnako ľahká.

Úspešnosť 92,7 %. Obťažnosť 7,3 %.

Citlivosť 11,2 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov,

Položka č. 43

V ktorej možnosti sa neskloňujú všetky prídavné mená podľa vzoru pekný?

- (A) tmaví robotníci, nebezpečných páchatel'ov, ruskí ultranacionalisti, blízky zdroj
- (B) o múdrych vyšetrovatel'och, včerajší útok, na viacerých verziách, ruskí detektívi
- (C) ranených ľudí, ruskí robotníci, extrémnych nacionalistov, Nevský expres
- (D) nebezpečných páchatel'ov, tmaví robotníci, ruskí detektívi, extrémnych nacionalistov

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia a analýza. Žiaci mali analyzovať každú ponúknutú možnosť a vybrať správnu odpoveď B. Úlohu sťažila záporná formulácia.

Úspešnosť 66,9 %. Obťažnosť 33,1 %.

Citlivosť 57,6 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 44

Z hľadiska slohového útvaru (žánru) ukážka 6 predstavuje

- (A) správu. (B) nekrológ. (C) oznam. (D) reportáž.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Správnu odpoveď A označila väčšina žiakov v teste celkovo úspešných, slabší žiaci tipovali všetky distraktory. Pomerne nízka dosiahnutá úspešnosť úlohy na druhom stupni kognitívnej náročnosti svedčí o tom, že žiakom určovanie slohových útvarov robí ťažkosti.

Úspešnosť 54,0 %. Obťažnosť 46,0 %.

Citlivosť 33,7 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 45

Ako sa nazýva zvýraznená časť nasledujúceho textu zo syntaktického hľadiska?

*Vyšetrovatelia uviedli, že **odpaľovacie systémy sa v oboch prípadoch zhodujú.***

- (A) vedľajšia veta prívlastková (B) vedľajšia veta príslovková spôsobová
(C) vedľajšia veta príslovková príčinná (D) vedľajšia veta predmetová

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom úlohy bolo analyzovať text zo syntaktického hľadiska. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali preukázať vedomosti nadobudnuté už na základnej škole. Z ponúknutých možností si mali vybrať správnu odpoveď D. Určiť *vedľajšiu vetu predmetovú* mali problém najmä slabší žiaci, ktorí tipovali všetky distraktory. Na priemernej úspešnosti vidno, že úloha na druhom stupni kognitívnej náročnosti robí žiakom ťažkosti, na utvrdzovanie učiva zo syntaxe nie je na strednej škole vyčlenený dostatok času.

Úspešnosť 57,6 %. Obťažnosť 42,4 %.

Citlivosť 64,8 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 46

Nájdite v ukážke 6 synonymum k zvýraznenej časti zloženého slova **ultranacionalisti**. Napíšte ho pravopisne správne v nominatívne množného čísla.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Viazala sa aj na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie a morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci si mali pozorne prečítať text. Úloha si vyžadovala aj poznanie cudzích slov. Pokiaľ žiaci nerozumeli časti zloženého slova *ultra*, nemohli k nemu nájsť synonymum *extrém*. Ďalšou časťou úlohy bolo správne napísať tvar slova v nominatívne množného čísla *extrémni*. Za správnu odpoveď sa mohol uznať len tvar s mäkkým *i*. Úlohu na druhom stupni kognitívnej náročnosti riešili žiaci s nižšou úspešnosťou.

Úspešnosť 40,7 %. Obťažnosť 59,3 %.

Citlivosť 71,0 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 47

Ako sa nazýva zvýraznená veta v ukážke 6, ktorá tvorí pevnú jednotu s vyhlásením hovorca polície?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.3 Syntax. Špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali rozpoznať uvádzaciu vetu. Táto úloha, ktorá mala najnižší stupeň kognitívnej náročnosti, kde žiaci mali využiť svoje vedomosti a rozlíšiť *uvádzaciu vetu*, vyšla ako pomerne ťažká. Je to úloha s krátkou odpoveďou, ktorú aj dobrí žiaci riešili so slabším výsledkom. Až 27,14 percent žiakov túto úlohu vynechalo a neriešilo ju.

Úspešnosť 21,2 %. Obťažnosť 78,8 %.

Citlivosť 58,3 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 48

Napište nominatív jednotného čísla slova *Pudia*.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.2 Morfológia, tvorba slov. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z morfológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Správna odpoveď ja *človek*.

Úspešnosť 82,1 %. Obťažnosť 17,9 %.

Citlivosť 40,5 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 49 – 56 sa viažu na ukážku 7

Valér Mikula a kol. autorov – Slovník slovenských spisovateľov

ŠTÚR Karol, 25. 3. 1811 Trenčín – 13. 1. 1851 Modra, básnik, prekladateľ, profesor a rektor na evanjelickom gymnáziu v Modre, neskôr farár v Modre. Brat → L. Štúra. Prvé básne, ktoré uverejnil v almanachu → *Plody* (1836), sú formálne i obsahovo spojené s antikom. Zbierka *Ozvěna Tatry* (1844) má časť lyrickú (*Zpěvy*) a epickú (*Pověsti*). Lyriku naplňajú pochmúrne nálady, smútok nad postavením národa. V básni *Slza* autor vyslovuje svoj žiaľ ústami matky Slávy, plačúcej nad osudom svojich detí. Epika spracováva povesti a balady o slovenských hradoch. Štúra básnicky formovala poézia K. H. Mácha (1810 – 36), preto bol jedným z priekopníkov slovenského romantizmu. Jeho *Dlouhá chvíle* je prvou básňou, prinášajúcou subjektívne pocity svetabôľu.

Literatúra: Pišút, Milan. *Počiatky básnickej školy Štúrovej*, 1938, s. 100 – 23; Hurban, Jozef Miloslav. *Životopisy a články*, 1973, s. 23 – 46, 244 – 55; Gombala, Eduard. *Karol Štúr a Karel Hynek Mácha*, SL 1977, č. 5.

Položka č. 49

Ktoré z uvedených tvrdení vyplýva z ukážky 7?

- (A) Karol Štúr sa narodil v Modre a v celej svojej básnickej tvorbe sa obsahovo aj formálne inšpiroval antikom.
- (B) Karol Štúr bol slovenský básnik, ktorý je vďaka svojej epickej a dramatickej tvorbe považovaný za priekopníka slovenského romantizmu.
- (C) Karol Štúr sa inšpiroval lyrikou K. H. Mácha a vo svojej básni *Slza* prináša po prvýkrát v slovenskej poézii pocity žiaľu a smútku.
- (D) Karol Štúr sa narodil v Trenčíne a v jeho tvorbe dominuje lyrická poézia naplnená smútkom nad postavením a osudom slovenského národa.

Položka č. 50

V ktorej možnosti sú správne uvedené povolania Karola Štúra?

- (A) lyrik, tlmočník, evanjelický kňaz, profesor
- (B) básnik, učiteľ, katolícky kňaz, prekladateľ
- (C) profesor, básnik, evanjelický kňaz, prekladateľ
- (D) historik, pedagóg, evanjelický kňaz, tlmočník

Úlohy sa viazali na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úloh bolo vybrať informácie z vecného textu. Mali testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mali zo štyroch možností označiť tie, ktoré najvhodnejšie vystihujú poznatky z textu. Vybrať správnu odpoveď D pre položku č. 49 bolo obťažné pravdepodobne pre náročnosť vecného textu. Správna odpoveď pre položku č. 50 je C.

Položka č. 49

Úspešnosť 55,0 %. Obťažnosť 45,0 %.

Citlivosť 44,7 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 50

Úspešnosť 84,2 %. Obťažnosť 15,8 %.

Citlivosť 24,2 % rozlišovala dobrých a slabých žiakov.

Položka č. 51

V ktorom roku bola kodifikovaná spisovná slovenčina?

- (A) 1847
- (B) 1843
- (C) 1845
- (D) 1848

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.2 Literárne obdobia a smery. Viazala sa na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z dejín slovenskej literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali preukázať vedomosti, ktoré nadobudli už na základnej škole a ktoré sa utvrdzovali na strednej škole. Napriek najnižšej kognitívnej náročnosti mnohí slabší žiaci odpoveď B len tipovali.

Úspešnosť 71,9 %. Obťažnosť 28,1 %.

Citlivosť 35,2 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 52

V ktorej možnosti sú všetky slová napísané pravopisne správne?

- (A) Slovenská vláda, Trenčiansky hrad, modranské víno, katolícke gymnázium
- (B) štúrovská poézia, slovenský národ, Trenčiansky hrad, modranské víno
- (C) Modranské gymnázium, štúrovská poézia, slovenský národ, trenčiansky hrad
- (D) bratislavské lýceum, Slovenský národ, štúrovská poézia, Slovenská vláda

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.4 Zvuková a grafická stránka jazyka. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z pravopisu o písaní veľkých písmen. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali pozorne analyzovať každý názov, identifikovať pravopisné chyby a označiť B za správnu odpoveď. Distraktor A si volilo viac žiakov ako správnu odpoveď, ale boli to žiaci v teste menej úspešní, ktorí označovali aj ostatné distraktory. Písanie veľkých a malých písmen sa učia žiaci už na základnej škole,

nízka úspešnosť svedčí o tom, že sa gramatickému učivu na stredných školách nevenuje dostatočná pozornosť.

Úspešnosť 36,6 %. Obťažnosť 63,4 %.

Citlivosť 37,5 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 53

V ktorom z uvedených druhov kníh by ste hľadali text z ukážky 7?

(A) monografia   (B) biografica   (C) memoáre   (D) encyklopédia

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Druhý stupeň kognitívnej náročnosti od žiakov vyžadoval vedomosti o knihách, ktoré prinášajú texty podobné tomu, s akým sa stretli v ukážke. Nízka úspešnosť úlohy dokazuje, že žiaci nie sú zvyknutí pracovať s odbornou literatúrou, preto správnu odpoveď D volilo menej žiakov ako distraktor B. Hodnoty pri distraktoroch sú záporné, čo svedčí o skutočnosti, že ich tipovali slabší žiaci. Aj dobrí žiaci riešili úlohu len priemerne.

Úspešnosť 28,5 %. Obťažnosť 71,5 %.

Citlivosť 33,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 54

Akým jazykovým štýlom je napísaná ukážka 7?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika, štýl. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali identifikovať *odborný štýl*. Nízka úspešnosť úlohy vyplýva zrejme z náročného textu, ktorý žiaci nevedeli zaradiť do správneho jazykového štýlu.

Úspešnosť 35,8 %. Obťažnosť 64,2 %.

Citlivosť 57,5 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 55

Na základe ukážky 7 napíšte rok úmrtia Karla Hynka Máchu.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo vybrať informáciu z textu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Žiaci mali správnu odpoveď 1836 vydedukovať z textu.

Úspešnosť 81,1 %. Obťažnosť 18,9 %.

Citlivosť 32,8 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 56

Na základe informácií uvedených v ukážke 7 napíšte meno a priezvisko ďalšieho slovenského spisovateľa, ktorému je v Slovníku slovenských spisovateľov venované samostatné heslo.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bolo vybrať informáciu z textu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Správna odpoveď bola *Ludovít Štúr*. Vybrať správnu informáciu z textu robilo slabším žiakom zjavne problémy, dobrí žiaci ju tiež neriešili uspokojivo. Opäť sa v tejto položke odrazilo, že žiaci málo pracujú

s odbornou literatúrou, v tomto prípade akoby nevedeli, že v encyklopédii idú mená za sebou v abecednom poriadku.

Úspešnosť 43,9 %. Obťažnosť 56,1 %.

Citlivosť 51,0 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Úlohy 57 – 64 sa viažu na ukážku č. 8

Janko Jesenský – Pani Rafiková
(úryvok)

Pani Rafiková je asi osemdesiatdvakilová osôbka. Tvár vysmiata, červená, guľatá. Briadka s troma podbradkami – na uštipnutie. Pozriete sa na ňu odpredku, nazdáte sa, že je to stoh d'ateliny. Navrchu tenké a potom vždy hrubšie, bez drieku.

A tu zbadáte i elegantnú zamatovú bundu, astrachánovú čiapku s akýmisi guľkami a perom. No a keď sa pohne svojím vážnym krôčkom, zafučí ako kováčske mechy – tak ste už celkom presvedčení, že to nebola kopa sena, tým menej stoh d'ateliny.

Toto je pani Rafiková. Lenže keď povieme „pani Rafiková“, nevieme ešte celkom nič. Môžeme si napríklad pomyslieť, že je skaderuka-skadenoha. Môže nám aj to zísť na um, že je to kupcová alebo vdovička po úradníkovi. Aby sa nám to nešťastie nestalo, povieme hneď, že pani Rafiková je roztomilá polovička pána podsudcu.

Tu máme Rafikovú. Už má sedem strieborných vlások a tri falošné zuby, a ide sa zájsť láskou k mužičkovi. Naozaj. Oni majú sa veľmi radi. Ale nie tak ako iní. Iní sa cmúľajú. Pred fruštikom cmuk, pri obede cmuk-cmuk, pri večeri cmuk-cmuk-cmuk. To u nich tak nebýva.

Položka č. 57

Pani Rafiková predstavuje v ukážke 8

- (A) roztomilú vdovu po obchodníkovi.
- (B) zavalitú manželku podsudcu.
- (C) prepychovo oblečenú ženu úradníka.
- (D) zatrpknutú ženu kováča.

Úloha sa viazala na čítanie s porozumením. Špecifickým cieľom úlohy bola interpretácia neznámeho textu. Autor ani dielo nie sú v cieľových požiadavkách. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Správna odpoveď je B.

Úspešnosť 85,6 %. Obťažnosť 14,4 %.

Citlivosť 33,0 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 58

Aký druh opisu použil autor pri stvárnení pani Rafikovej v prvom odseku ukážky 8?

- (A) odborný dynamický
- (B) umelecký statický
- (C) odborný statický
- (D) umelecký dynamický

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali vybrať *umelecký statický opis* ako správnu odpoveď B. Viac žiakov volilo distraktor D, pričom sa v ukážke neopisuje žiadny dej. Slovíes je v texte málo, hromadia sa prívlastky.

Opis je v cieľových požiadavkách. Úloha vyžadovala aplikáciu vedomostí, preto je nízka úspešnosť riešenia aj u dobrých žiakov prekvapujúca.

Úspešnosť 34,0 %. Obťažnosť 66,0 %.

Citlivosť 24,6 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 59

Ktorý stylistický prostriedok použil autor pri opise pani Rafíkovej?

(A) láskavý humor

(B) ľahkú iróniu

(C) trpký paradox

(D) tvrdý sarkazmus

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika. Špecifickým cieľom úlohy bolo čítať s porozumením a aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – dedukcia. Okrem čítania s porozumením mohli pri riešení tejto úlohy žiaci využiť vedomosti z teórie literatúry o humore a satire, aj z rozborov diel iných autorov. Preto je zarážajúce, že pri opise pani Rafíkovej miesto správnej odpovede B (autor použil *ľahkú iróniu*, napr. *osemdesiatdvakilová osôbka*), si žiaci viac volili distraktor A *láskavý humor*, ktorý je typický pre Kukučínovu tvorbu. Distraktor si volili žiaci v teste celkovo úspešní. Položka bola takmer rovnako obťažná pre všetkých žiakov. Vzhľadom na nevyhovujúce štatistické ukazovatele bola otázka prebodovaná.

Úspešnosť 28,4 %. Obťažnosť 71,6 %.

Citlivosť 10,8 % slabo rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 60

Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo *osôbka*?

(A) odvodzovaním

(B) spájaním

(C) skladaním

(D) skracovaním

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Väčšina žiakov označila správnu odpoveď A.

Úspešnosť 83,4 %. Obťažnosť 16,6 %.

Citlivosť 33,3 % rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 61

Ktorá z uvedených možností obsahuje všetky slová napísané pravopisne správne?

(A) polyhistor, vytamín, rytmický

(B) simpatický, gymnázium, rým

(C) symbol, higiena, filozofia

(D) simulovať, bibliotéka, rivalita

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z pravopisu. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali preukázať svoje vedomosti z pravopisu cudzích slov. Správna odpoveď je D.

Úspešnosť 73,5 %. Obťažnosť 26,5 %.

Citlivosť 52,8 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 62

Ako sa nazýva druh charakteristiky, v ktorej sa zveličujú negatívne vlastnosti nejakej osoby?

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.6 Štylistika. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti zo štylistiky. Mala testovať myšlienkovú operáciu – reprodukcia. Žiaci mali preukázať svoje vedomosti a napísať *subjektívna charakteristika* alebo *karikatúra*. Charakteristika je uvedená v cieľových požiadavkách, karikatúru poznajú žiaci nie len z jazykového učiva, ale aj z teórie literatúry. Úlohu úspešne riešili dobrí žiaci, ale takmer 25 percent žiakov úlohu neriešilo alebo vynechalo.

Úspešnosť 36,6 %. Obťažnosť 63,4 %.

Citlivosť 59,3 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 63

Nájdite v predposlednej vete ukážky 8 jedno hovorové, zastarané slovo a napíšte slovo zo súčasnej spisovnej slovnej zásoby, ktoré má rovnaký význam.

Úloha bola zaradená do tematického celku 2.1 Lexikológia, zastarané slová. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z lexikológie. Mala testovať myšlienkovú operáciu – aplikácia. Žiaci mali z textu vybrať slovo *fruštik* a nahradiť ho slovom *raňajky*. Uspokojivo zvládli otázku, v ktorej mali preukázať svoje vedomosti o zastaraných slovách.

Úspešnosť 67,0 %. Obťažnosť 33,0 %.

Citlivosť 55,9 % dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov.

Položka č. 64

Vypíšte z posledného odseku ukážky 8 prvé slovo vety, ktorá obsahuje trojstupňovú gradáciu.

Úloha bola zaradená do tematického celku 1.6 Štylistika literárneho textu. Špecifickým cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Mala testovať myšlienkovú operáciu – analýza. Žiaci mali aplikovať svoje vedomosti o gradácii, mali dokázať, že ide o stupňovanie. Termín gradácia sa síce v cieľových požiadavkách doslovne nenachádza, ale žiaci sa s ním stretávajú ako pri jazykovom učive (napr. rečnícky štýl), tak aj v literatúre (literárnej teórii). Správnej odpovede je *pred* (prvé slovo vety). Úspešnosť 51,4 %. Obťažnosť 48,6 %.

Citlivosť 71,1 % veľmi dobre rozlišovala slabých a dobrých žiakov

Záver

Na záver môžeme skonštatovať, že žiaci v teste zo slovenského jazyka a literatúry na výstupe zo strednej školy dosiahli najlepšie výsledky v oblasti čítanie s porozumením. Úspešní boli v úlohách zameraných na orientáciu v texte, na určenie tvrdení, ktoré priamo vyplývajú z textu ukážky, na porozumenie myšlienky textu a v porozumení archaizmov. Žiaci preukázali zručnosť aj v porozumení záporne formulovaných otázok.

Z jazykových oblastí boli najúspešnejší v lexikológii, kde vykazovali vysokú úspešnosť v úlohách, ktoré sa zameriavali na štylistické využitie slovnej zásoby, synonymá, slovné druhy, štylisticky príznakové slová a na vzor podstatného mena, slovotvorný postup, využitie slovnej zásoby súčasného slovenského jazyka. V morfológii vyššiu úspešnosť vykázali žiaci v úlohách zameraných na tvorenie slov, slovné druhy, menné a slovesné kategórie, ďalej v úlohách, ktoré boli zamerané na tvar neurčitku slovesa, stupňovanie a na skloňovanie. Zo syntaxe vysokú úspešnosť mali v otázkach zameraných na počet viet v súvetí, určenie základných vetných členov a prístavku. Priemernú úspešnosť dosahovali v otázkach zameraných na vetné členy, viacnásobné vetné členy a na rozlíšenie vedľajšej vety. Zo štylistiky najúspešnejšie zvládli žiaci určovanie jazykového štýlu, slohového postupu, slohového útvaru, žánru a štylistických prostriedkov.

V literatúre boli žiaci najúspešnejší v oblasti literárna teória. Žiaci sa orientujú v literárnych smeroch, druhoch a žánroch, poznajú veršové schémy, rozoznávajú hlavné činitele literárneho diela, typ rozprávača. V literárnej histórii boli úspešní v zaradovaní autorov a diel do literárnych smerov a v určovaní rokov a literárnych období.

Pri hodnotení výsledkov žiakov v jednotlivých položkách sme dospeli k záveru, že v čítaní s porozumením nižšiu úspešnosť vykázali v položkách, v ktorých bolo nutné identifikovať napríklad postoj postavy a v úlohách vyžadujúcich náročnejšiu analýzu a interpretáciu textu (porozumenie slov v konkrétnom kontexte alebo autorský zámer), v úlohách, v ktorých bolo nutné odhaliť tvrdenie vyplývajúce z ukážky, domyslieť pokračovanie textu a rozpoznať gradáciu textu. Ťažkosti mali s porozumením slov v konkrétnom kontexte, ktoré mali nahradiť synonymom.

V lexikológii mali ťažkosti s úlohami zameranými na porozumenie významov zastaraných slov v umeleckom texte, na význam slovných spojení, frazeologizmov a na pomenovanie vedných disciplín. Problém mali s úlohami zameranými na rozoznanie významu použitých slovných druhov a pri určovaní slovesného spôsobu. V morfológii nízku úspešnosť vykázali len v malom počte položiek zameraných na rozdelenie cudzích slov na slabiky a správny tvar cudzích priezvisk. Ťažkosti robilo žiakom pretransformovať pasívnu konštrukciu slovesa na aktívnu. V syntaxi nízku úspešnosť dosiahli v otázkach, kde mali určiť vedľajšie vetné členy, typ vety podľa modálnosti a zloženia, určiť súvetie a uvádzaciu vetu. V štylistike nižšiu úspešnosť dosiahli v otázkach, kde mali identifikovať jazykový štýl konkrétnej ukážky, zaradiť, do akého druhu literatúry patrí konkrétny text, určiť druh opisu, štylistický prostriedok a druh charakteristiky.

V teórii literatúry menšiu úspešnosť vykázali pri riešení úloh, v ktorých mali preukázať svoj postoj k známemu (prečítanému) dielu. Nedostatky sme zistili pri úlohách, kde mali identifikovať veršový systém, znaky drámy, žánre lyriky, rozpoznať slovníkovú písomnosť a umelecké prostriedky. V literárnej histórii robí žiakom problém identifikovať umelecké prostriedky, zaradiť autorov do literárnych smerov, poznať diela z cieľových požiadaviek a určenie literárnych smerov. Žiaci boli menej úspešní v riešení záporne formulovaných otázok a úloh.

Úspešnosť žiakov v teste bola jednoznačne vyššia na gymnáziách. Žiaci ostatných škôl dosahovali v niektorých oblastiach až o 20 percent nižšiu úspešnosť.

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet testových úloh v jednotlivých oblastiach. Vzhľadom na nízky počet úloh a veľmi úzko špecifikované otázky nemôžeme jednoznačne konštatovať, čo žiaci vedia alebo nevedia. Úspešnosť v jednotlivých úlohách závisí aj od toho, či ide o úlohu s výberom odpovede alebo úlohu s krátkou odpoveďou. Vzhľadom na túto skutočnosť chceme odporučiť učiteľom, aby viac pozornosti venovali práci s publicistickým a odborným textom. Pre učivo zo slovenského jazyka nová školská reforma vytvorila väčší priestor v novom predmete.

Použitá literatúra

1. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A. Bratislava: ŠPÚ, 2004.
2. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry úroveň B. Bratislava: ŠPÚ, 2004.
3. Hincová, K. a kol.: Špecifikačná tabuľka testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A. Interný materiál. Bratislava: ŠPÚ, 2007.
4. Hincová, K. a kol.: Špecifikačná tabuľka testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň B. Interný materiál. Bratislava: ŠPÚ, 2007.
5. Kurajová-Stopková, J.: Záverečná správa zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A. Bratislava: ŠPÚ, 2008.
6. Lapitka, M.: Didaktické testy zo slovenského jazyka a literatúry. Bratislava: MPC Bratislavského kraja, 2007.
7. Mikulášová, J., Péteryová, E.: Didaktická analýza testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň A. Interný materiál. Bratislava: ŠPÚ, 2007.
8. Mikulášová, J., Péteryová, E.: Didaktická analýza testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň B. Interný materiál. Bratislava: ŠPÚ, 2007.
9. Ringlerová, V.: Záverečná správa zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry úroveň B. Bratislava: ŠPÚ, 2008.
10. Rossa, V.: Metodika tvorby didaktických testov. Bratislava: ŠPÚ, 2007.